



**ขันติธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส**  
**Ethnic Tolerance of Community Development Officers in Narathiwat Province**

**มะนาวี เจะเตะ**

**Manavee Jetch**

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**  
**สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**  
**มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

**A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements**  
**for the Degree of Public Administration**

**Prince of Songkla University**

**2554**

**(1)**

ชื่อสารนิพนธ์    ขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส  
ผู้เขียน            นายมะนาวี เจะเตะ  
สาขาวิชา         รัฐประศาสนศาสตร์

---

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬาลักษณ์ พัฒนศักดิ์ภิญโญ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬาลักษณ์ พัฒนศักดิ์ภิญโญ)

..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ จันทร์เพชร)

..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คีลิน กุศลสถานภาพ)

.....  
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์    ชั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส  
ผู้เขียน            นายมะนาวิ เจะเตะ  
สาขาวิชา         รัฐประศาสนศาสตร์  
ปีการศึกษา        2553

## บทคัดย่อ

การศึกษาเกี่ยวกับชั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสและเปรียบเทียบชั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ระหว่างพัฒนากรที่นับถือศาสนาพุทธกับพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ พัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ จำนวน 29 คน และนับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 24 คน รวมทั้งหมด 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows Version 16.0 ทำการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยของประชากร ( $\mu$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ( $\sigma$ )

ผลการศึกษาพบว่า

ชั้นดิธรรมของพัฒนากรที่นับถือศาสนาพุทธอยู่ในระดับมาก โดยมีชั้นดิธรรมด้านการประกอบกิจการศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการทำงานและด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ส่วนชั้นดิธรรมของพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ในระดับมาก โดยมีชั้นดิธรรมด้านการทำงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องเข้าอกเข้าใจกัน โดยยึดหลักศาสนาของตนเองเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา จริงจังจริงจัง สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและลดความหวาดระแวง ให้ความจริงใจ ให้ความเอื้ออาทร รู้จักแบ่งปัน มีความรักสามัคคี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือ ให้สิทธิเท่าเทียมกันพัฒนากรเป็นงานที่จะต้องทำงานกับประชาชนปรับตัว ปรับทัศนคติ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม จะต้องเข้าใจหลักการศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม มุ่ง

ศึกษาเรียนรู้ด้านภาษาท้องถิ่น เพื่อที่จะช่วยให้เข้าใจ และสร้างความเป็นกันเองต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น ให้สร้างความเสมอภาคในการทำงานของข้าราชการในพื้นที่ทุกหน่วยงาน โดยไม่แยกตามศาสนา

|                           |   |
|---------------------------|---|
| <b>Minor Thesis Title</b> | Ethnic Tolerance of Community Development Officers in Narathiwat Province |
| <b>Author</b>             | Mr. Manavee Jete  |
| <b>Major Program</b>      | Public Administration   |
| <b>Academic Year</b>      | 2010  |

### **Abstract**

Research on ethnic tolerance of community development officers in Narathiwat province were aimed to study ethnic tolerance of community development officers in an area of Narathiwat province and compare the ethnic tolerance between Buddhism and Muslim community development officers in Narathiwat province.

Studied populations were 29 Buddhism community development officers and 24 Muslim community development officers, totally 53 persons. Research tool used for collecting data was a questionnaire which had structures to inquire the community development officers' opinions. Data analysis was statistically conducted by computerized program, SPSS for Windows Version 16.0 and subsequently determined a frequency distribution, percentage, mean ( $\mu$ ) and standard deviation ( $\sigma$ ) of the populations.

Results of the research were shown. The ethnic tolerance level of the Buddhism respondents was a high level the highest ethnic tolerance of these respondents was tolerance about participating in religion, traditional and cultural activities. The second was tolerance about working and the last was about personal living. The ethnic tolerance level of the Muslim respondents was a high level. The highest ethnic tolerance of these respondents was tolerance about working. The second was tolerance about personal living and the last was about participating in religion, traditional and cultural activities.

For the respondents' advisories for living together between Buddhism and Muslim people in this social could be concluded that living together had to have sympathy by using their religion principles as a guideline for living, truly understand and develop, make strong relationships, reduce any suspicion, give sincerity, have generosity, have sharing, have harmony,

respect each other, help and have equality in right. The community development officers had to work with people; they had to adjust themselves and their attitudes accord with an environment of multicultural social. They also had to understand the religion principle, traditions and cultures, study dialects to understand and enhance a good relationship with people. Bureaucratic officers who worked inside this area should provide equality on officiating for all departments by no differentiating any religions.

## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬาลักษณ์ พัฒนศักดิ์ภิญโญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะ ตรวจสอบ แก้ไข จนทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ จันทร์เพชร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริน กุศลสถานภาพ กรรมการสอบสารนิพนธ์ทั้ง 2 ท่าน

ขอขอบคุณ พัฒนาการในจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ในครั้งนี้

ขอขอบคุณ บุคคลในครอบครัวทุกท่าน ที่ได้เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

มะนาวี เจะเตะ

## สารบัญ

|   | หน้า |
|---|------|
| บทคัดย่อ.....   | (3)  |
| Abstract.....   | (5)  |
| กิตติกรรมประกาศ.....  | (7)  |
| สารบัญ.....   | (8)  |
| รายการตาราง.....  | (10) |
| บทที่ 1 บทนำ.....   | 1    |
| ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....   | 1    |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....  | 4    |
| ขอบเขตของการวิจัย.....  | 5    |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....  | 4    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....  | 6    |
| บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....  | 7    |
| แนวคิดเรื่องขั้นตอนวิธี.....  | 7    |
| แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ.....  | 13   |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....  | 18   |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย.....   | 19   |
| บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....   | 20   |
| ประชากร.....  | 20   |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....   | 20   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....  | 22   |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....   | 22   |
| บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย.....                                       | 23   |
| ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....                            | 23   |
| ผลการวิเคราะห์ระดับขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ.....   | 28   |
| ผลการวิเคราะห์ระดับขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม..... | 33   |



## สารบัญ (ต่อ)

|   | หน้า |
|---|------|
| ข้อเสนอแนะแนวทางการอยู่ร่วมกันของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ..... | 38   |
| บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....   | 42   |
| สรุปผลการศึกษา.....   | 42   |
| อภิปรายผล.....  | 45   |
| ข้อเสนอแนะ.....   | 46   |
| บรรณานุกรม.....   | 48   |
| ภาคผนวก.....  | 50   |
| ประวัติผู้เขียน.....  | 74   |

## รายการตาราง

| ตาราง |   | หน้า |
|-------|---|------|
| 1     | จำนวนและร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ<br>และศาสนาอิสลาม.....  | 23   |
| 2     | ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์<br>ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ.....   | 28   |
| 3     | ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์<br>ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม.....   | 33   |
| 4     | ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการ<br>ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและจำแนกแต่ละด้าน..... | 44   |

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยได้ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย นอกจากปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาความแตกแยกของคนในสังคมแล้ว ยังมีอีกปัญหาที่สะสมมานาน คือ ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลก็ยอมรับแล้วว่า การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คงมีอาจแก้ไขได้ในช่วงเวลานี้ แต่ต้องใช้ระยะเวลายาวและต้องระงับความรุนแรงอย่างนุ่มนวล การใช้การเมืองนำการทหารในการแก้ไขปัญหาเป็นแนวทางที่เหมาะสม นโยบายต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ศาสนา วัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รัฐบาลจึงได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์พระราชทาน และให้ทุกส่วนราชการที่รับผิดชอบ ยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อสร้างและรักษาความปรองดองสมานฉันท์และความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐกับประชาสังคม และระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำว่า เข้าใจ “เข้าถึง และพัฒนา” เป็นปรัชญาแห่งศานติ สมานฉันท์ และความเจริญที่ยั่งยืน เข้าใจ คือ การเกิดปัญญา รู้ความจริงทั้งหมด ทั้งในมิติภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ปัญหา ความต้องการต่างๆ ของชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ โดยการเข้าไปพูดคุย คลุกคลีกับคนในพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านจากคนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาจริงๆ เข้าถึง มีความหมายหลายอย่าง คือ เข้าถึงจิตใจหรือความรู้สึกของเพื่อนมนุษย์ รู้ลึกถึงความทุกข์ ความเจ็บปวด ความกลัว ความหวาดระแวง วิตกกังวล ของพี่น้องที่ประสบปัญหา มีความรู้สึกร่วมทุกข์ และเกิดสำนึกร่วมฝ่าฟันปัญหาต่างๆ ไปด้วยกัน เข้าถึงคุณค่า หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน เคารพอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตของกันและกัน เข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษยชาติ คือ ยึดมั่นในความจริงที่ว่าไม่ว่ามนุษย์จะแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ แต่เราทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ดังนั้น การเข้าถึงจึงเป็นเรื่องของหัวใจที่รู้ร้อนรู้หนาวต่อทุกข์สุขของเพื่อนมนุษย์ เป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่ซาบซึ้งเคารพในคุณค่า/ศักดิ์ศรีของมนุษย์ และมีสำนึกในความเป็นหนึ่งเดียวไม่แบ่งแยกเป็นเขา

เป็นเรา การเข้าถึงจึงเป็นพลังในการนำความเข้าใจที่ถูกต้องมาปรับใช้ให้เกิดการพัฒนาที่ก่อเกิดสานติสมานฉันท์ และความเจริญที่ยั่งยืน พัฒนา เป็นเรื่องของการใช้ทักษะการบริหารจัดการที่สามารถรวมเอาปัจจัยต่างๆ เช่น ทักษะความรู้ เทคโนโลยี ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ มาทำให้สังคมดีขึ้น เจริญขึ้น แต่ความเจริญที่ยั่งยืนจะต้องไปด้วยกันกับสานติ สมานฉันท์ การพัฒนาที่สร้างความเจริญทางวัตถุ แต่ทำให้เกิดความไม่สงบสุขทางสังคม เกิดความแตก ความล้มเหลวของชุมชนไม่ใช่การพัฒนาที่ถูกต้อง การพัฒนาที่ถูกต้องจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานและมีการเข้าถึงเป็นพลังขับเคลื่อน ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกันแบบมีส่วนร่วม ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน (จากอินเทอร์เน็ต, <http://www.carefor.org/content/view/1422>, ค้น 30 พฤศจิกายน 2553)

เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดภาคใต้ วุฒิสภา (2549: 141) เห็นว่า สาเหตุของปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันประการหนึ่ง ก็คือ “ข้าราชการในพื้นที่ยังมีอคติต่อชาวไทยมุสลิม อาจเกิดจากสาเหตุความไม่เข้าใจในหลักการของศาสนาอิสลาม วัฒนธรรม และประเพณีของคนในพื้นที่ หรืออาจจะเกิดความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม” ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (2549: 67) มีข้อเสนอมาตรการสมานฉันท์เฉพาะหน้า เพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงที่ขึ้นบุคคล ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือ เจ้าหน้าที่รัฐต้องเข้าใจลักษณะพิเศษของพื้นที่ เนื่องจากปัญหาความรุนแรงมีสาเหตุประการหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน ซึ่งใช้อำนาจรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เข้าใจศาสนา วัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จึงใช้อำนาจในลักษณะที่ขัดต่อศาสนาและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ อันเป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดความไม่พอใจและต่อต้านจากประชาชน (ระพี สาคริก, 2545: 6)

ในการเข้าไปแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่นั้น นอกจากเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นกำลังหลักแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อนำสันติสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ควบคู่กัน ไปด้วยกับการรักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยหนึ่งที่ทำงานใกล้ชิดประชาชนคือ พัฒนาการซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่พื้นฐานที่สำคัญ คือ มีหน้าที่เชิงกระบวนการ พัฒนาความคิดและจิตใจของประชาชน มีหน้าที่เชิงสัมพันธภาพ พัฒนากลุ่ม องค์กร และเครือข่ายให้สามัคคี มีพลังช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีหน้าที่เชิงการงาน พัฒนาคือเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตดี มีงานทำ นำพาครอบครัวเป็นสุข และชุมชนมีการเรียนรู้ มีภูมิคุ้มกันทางสังคม มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีระบบการจัดการความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป้าหมายของการทำงานจึงเป็นการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง

ประชาชนพึ่งตนเองได้ และครอบครัวมีคุณภาพชีวิต มีความสุข พัฒนาการจึงเป็นข้าราชการที่ทำงาน อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนร่วมกับประชาชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตดี มีความสุข และเมื่อแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ความไม่สงบ ซึ่งได้รับการยอมรับ คือ การเป็นพหุสังคมที่ต้องมีขันติธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องยอมรับความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรมของกลุ่มคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาคือประการหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับขันติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ เป็นสำคัญ

พัฒนาการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ ต้องออกปฏิบัติเชิงรุกครอบคลุมไปตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง ไปหาประชาชน ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางประชาชน เรียนรู้จากประชาชน ทำงานร่วมกับประชาชน ทำให้มีโอกาสใกล้ชิดและสัมผัสกับประชาชนทั้งชาวมุสลิมและชาวพุทธในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ครอบคลุมตำบล พัฒนาการที่ต้องออกไปทำงานกับคนหลายลักษณะหลายคุณภาพ มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมและศาสนา หากพัฒนาการใดที่มาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยไม่มีขันติธรรม ไม่ว่าจะเป็นขันติธรรมด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงาน และด้านการประกอบ กิจทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของพัฒนาการผู้นั้น จะพบปัญหาอุปสรรค ซ้ำๆ ซากๆ มากมายและทำงานอย่างไม่มีความสุข เช่น หากพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธไม่มีขันติธรรมด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวแล้ว จะไม่มีเพื่อนสนิทที่เป็นชาวไทยมุสลิม ยอมรับไม่ได้ที่จะอาศัยร่วม กับชุมชนชาวไทยมุสลิม ด้านการทำงานของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธจะไม่ยอมรับที่ผู้บังคับบัญชาที่เป็นชาวไทยมุสลิม การทำงานร่วมกับประชาชนชาวไทยมุสลิมจะมีความรู้สึกหวาดระแวง หากต้องลงไปปฏิบัติในพื้นที่และต้องพักค้างในพื้นที่ใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่แล้ว จิตใจอยู่ไม่เป็นสุขอาจด้วยสาเหตุวิถีชีวิต ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นต้น และหากพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามไม่มีขันติธรรมด้านการประกอบ กิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมแล้ว พัฒนาการผู้นั้นไม่อยากจะไปร่วมในกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยพุทธ เช่น หากประชาชนเชิญไปร่วมงานทำบุญทางศาสนาพุทธก็ไม่ไป หากประชาชนเชิญร่วมประชุมในบริเวณวัดหรือบริเวณสถานที่ที่มีสุนัขมากก็จะมีความรู้สึกรังเกียจ อยู่ไม่เป็นสุข และไม่อยากจะร่วมกิจกรรมกับประชาชน

ดังนั้น หากพัฒนาการที่มีขันติธรรมแล้ว บางเรื่องที่ไม่ขัดกับข้อหลักๆ ของศาสนา มากมาย พัฒนาการก็สามารถจะปรับความรู้สึกเหล่านั้นได้ สามารถร่วมงานกิจกรรมทางศาสนาพุทธได้ และทำงานกับประชาชนชาวไทยพุทธตามหน้าที่อย่างมีความสุข ปราศจากอุปสรรค และสามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนชาวไทยพุทธ ส่งผลให้งานตามหน้าที่มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จอย่างแน่นอน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาขันติธรรม

ของพัฒนากร เพื่อประโยชน์ในการสร้างความน่าเชื่อถือและความประทับใจต่อประชาชนสามารถสนองนโยบายของรัฐและกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในการแก้ไข ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

จังหวัดนราธิวาส มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,475.43 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 13 อำเภอ ประชากรทั้งหมด 687,500 คน หรือ 125,600 ครัวเรือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ขนบธรรมเนียมประเพณีก็จะเป็นไปตามลักษณะของสังคมมุสลิม ซึ่งมีความเชื่อและค่านิยมตามหลักศาสนาอิสลาม ภาษาพูดในชีวิตประจำวันจะใช้ภาษามลายูท้องถิ่น สำหรับประชากรที่นับถือศาสนาพุทธบางพื้นที่จะพูดภาษาไทยภาคใต้สำเนียงภาษาเง๊ะเห ซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมและเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของอำเภอตากใบของจังหวัดนราธิวาส ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นป่าและภูเขา มีแนวกันพรมแดนไทย-มาเลเซีย ส่วนพื้นที่ราบติดกับอ่าวไทย จังหวัดนราธิวาสได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ช่วยเหลือประชาชนคนยากจนในการพัฒนาอาชีพอย่างจริงจัง สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาของชุมชน

การศึกษานี้ จึงมุ่งศึกษาขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จะสามารถอธิบายถึงระดับของขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ และแสดงให้เห็นผลการเปรียบเทียบขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ระหว่างพัฒนากรที่นับถือศาสนาพุทธกับพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลาม และให้ข้อเสนอแนะในการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ในการหาแนวทางเพิ่มและพัฒนาขั้นตอนวิธีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะพัฒนากรที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดปัญหาอคติหรือความรู้สึกต่อความแตกต่างทางชาติพันธุ์

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

2.2 เพื่อเปรียบเทียบขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ระหว่างพัฒนากรที่นับถือศาสนาพุทธกับพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการอยู่ร่วมกันในสังคม ระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ

### 3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ศึกษาขั้นตอนกรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม และพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ

3.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพัฒนาการทั้งหมดที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสิ้น 53 คน ซึ่งพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 29 คน และพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 24 คน

3.3 พื้นที่ในการศึกษา จะทำการศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น

3.4 ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2554 ถึงเมษายน 2554

### 4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 ขันติธรรม (Tolerance) หมายถึง การประนีประนอมและยอมรับในความแตกต่าง ของคนต่างชาติพันธุ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนที่เป็นคนต่างชาติพันธุ์ เหล่านั้น ด้วยความความเสมอภาคและจริงใจ โดยไม่ใช่อำนาจของตนบังคับเบียดเบียน ไม่แทรกแซงระงับยับยั้งการกระทำต่อคนต่างชาติพันธุ์ที่แสดงความเห็นต่างกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่มียกเว้นหรือ ไม่มองคนต่างชาติพันธุ์ด้วยอย่างหวาดระแวงและมีทัศนคติในทางลบ

4.2 กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) หมายถึง กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาเดียวกัน มีความสำนึกและความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน

4.3 ขันติธรรมทางชาติพันธุ์ (Ethnic Tolerance) หมายถึง ทัศนคติหรือความรู้สึกอดทน อดกลั้นต่อบุคคลที่มีความแตกต่างจากตนเองในด้านจุดกำเนิดของบรรพบุรุษ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและภาษา เป็นความคิด ความรู้สึกในการประนีประนอมและแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็ยอมรับในความต่างนั้น สามารถที่จะอยู่ร่วมกันอย่างประสานกลมกลืน แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.3.1 ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว หมายถึง การมีขันติธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน กับสมาชิกภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน ที่มีความแตกต่าง

4.3.2 ด้านการทำงาน หมายถึง การมีขันติธรรมในการทำงานสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความแตกต่าง

4.3.3 ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม หมายถึง การมีขันติธรรมในการยอมรับ สนับสนุน ช่วยเหลือการประกอบกิจกรรมสนับสนุนประเพณีทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาที่ตนเองนับถือ

4.4 พัฒนาการ หมายถึง ข้าราชการพลเรือนประเภทวิชาการตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการและชำนาญการ และข้าราชการพลเรือนประเภททั่วไปตำแหน่งเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนปฏิบัติงานและชำนาญงาน สังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

## 5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงขันติธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

5.2 ทำให้ทราบความแตกต่างทางขันติธรรมทางชาติพันธุ์ระหว่างพัฒนาการที่นับถือศาสนา พุทธกับพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

5.3 ทำให้ทราบแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

5.4 นำผลการศึกษาวิจัยที่ได้เสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป



## บทที่ 2

### เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับขันติธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้น เพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา จึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเป็น 4 ส่วน คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับขันติธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนากร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### 1. แนวคิดเรื่องขันติธรรม

##### 1.1 ความหมายของขันติธรรม

คำว่า “ขันติธรรม” มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษสองคำ คือ Toleration และ Tolerance คำนามทั้งสองคำมีที่มาจากคำกริยาคำเดียวกัน คือ Tolerate ซึ่งเป็นรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Toleratia หรือ Tolerate

“ขันติธรรม” ซึ่งใช้แทนคำในภาษาอังกฤษว่า “Toleration” ในความหมายทฤษฎีการเมืองตะวันตกมีนัยที่แตกต่างกับขันติธรรมในความหมายของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความหมายในทางพุทธศาสนา ขันติธรรมในบริบทสังคมไทยหมายถึง ความอดทน ยอมรับเป็นความรู้สึกรับรู้ของความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบากหรืออดทนต่อสิ่งที่มาคุกคามหรือสร้างความเจ็บปวดทรมานร่างกายหรือทางจิตใจ แต่ขันติธรรมในทฤษฎีการเมืองตะวันตกเป็นเรื่องของการยอมรับความแตกต่างทางด้านศาสนาและในสังคมร่วมสมัยได้ขยายความมาสู่การยอมรับความแตกต่างในเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในเชื้อชาติ เรื่องเพศหรือวิถีการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล (ปรีดา สถาวร, 2550: 21) สำหรับขันติธรรมในความหมายแบบ Tolerance ความหมายโดยทั่วไปใน The Concise Oxford Dictionary of Current English ให้ความหมายไว้ใน 4 ลักษณะ คือ 1) ความพร้อมที่จะกระทำบางอย่างโดยสมัครใจ (Willingness) หรือความสามารถ (Ability) ที่จะยอมอดทน (Tolerate) การทนที่จะไม่ตอบโต้ (Forbearance) 2) ขีดความสามารถสูงสุด (Capacity) ที่จะยอมอดทน 3) สภาวะแห่งความแตกต่างที่สามารถจะปล่อยไว้ในคุณลักษณะที่สามารถจะถูกรัดค่าได้ 4) ความสามารถที่จะยอมอดทนต่อผลกระทบของยา หรืออื่นๆ ภายหลังจากการใช้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับความแตกต่างระหว่างขันติธรรมในความหมายแบบ Toleration และ Tolerance นั้น Bican Sahin (2003: 8 อ้างถึงใน ปรีดา สถาวร, 2550: 22) กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไป ขณะที่ Tolerance จะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ Toleration จะเกี่ยวข้องกับการกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Tolerance เป็นความปรารถนาหรือความสามารถที่จะอดทน ส่วน Toleration เป็นการปฏิบัติของความอดทน

หากพิจารณาแนวคิดขันติธรรมในภาพตรงกันข้าม ทำให้สามารถตั้งคำถามไว้ว่าการไม่มีขันติธรรม (Intolerance) จะส่งผลอย่างไรบ้างจากการพิจารณาแนวคิดขันติธรรมดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่า การไม่มีขันติธรรม ย่อมทำให้เกิดผล ดังนี้

1) การใช้อำนาจทางการเมืองบังคับเรื่องราวทางศาสนา และการเบียดเบียนทางศาสนา (Persecution) ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เช่น การที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 (Louis XIV ค.ศ. 1643-1715) ต้องการให้ประชาชนมีความเชื่อทางศาสนาและทางการเมืองในฝรั่งเศสเป็นแบบฉบับเดียวกันใน ค.ศ. 1685 จึงทรงเลิกการให้เสรีภาพทางศาสนาแก่ประชาชนโดยทรงประกาศกฤษฎีกาแห่งเมืองนองด์ ค.ศ. 1598 (The Edict of Nantes 1598) ซึ่งเป็นกฎหมายประนีประนอมทางศาสนา เนื่องจากฝรั่งเศสมีนิกายคาทอลิกเป็นศาสนาประจำชาติ การยกเลิกกฤษฎีกาดังกล่าว จึงทำให้เกิดความไม่มีขันติธรรมทางศาสนาต่อพวกนิกายโปรเตสแตนต์ในฝรั่งเศส ซึ่งปฏิเสศที่จะเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาตามคำสั่งของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 หากฝ่าฝืนบุคคลดังกล่าว จะถูกเข็นตี ปล้นสะดม สิ่งของใช้กำลังทหารบังคับ (Cranston, 82 อ้างถึงในปรีดา สถาวร, 2551:47)

2) การแทรกแซง (Intervention) ผู้ที่มีอำนาจจัดการกับสิ่งที่ควรจะต้องมีขันติธรรมใช้อำนาจของตนระงับยับยั้งการกระทำนั้น เช่น การแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกิจการองค์ศาสนจักร เป็นต้น

3) การยับยั้ง (Suppression) เช่น การยับยั้งไม่ให้บุคคลแสดงความคิดเห็นที่ผู้มีอำนาจไม่เห็นด้วย หรือยับยั้งไม่ให้ผู้ที่ไม่นับถือศาสนาประจำชาติประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในที่สาธารณะ เป็นต้น

4) การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) การไม่มีขันติธรรม อาจไม่ได้ก่อให้เกิดการระงับยับยั้งการกระทำนั้นอย่างเดียวนอกจากอาจส่งผลให้ฝ่ายรัฐเลือกปฏิบัติหรือปฏิบัติด้วยความแตกต่างต่อคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ต่างออกไป เช่น ไม่ให้ชาวไทยมุสลิม รับราชการหรือไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง เป็นต้น

5) การมีอคติ (Prejudice) ดังเช่นที่ Martin j. (1964) ให้ความหมายขันติธรรมว่าหมายถึง “การปราศจากอคติ” (The Absence of prejudice) ซึ่งอคติในความหมายนี้ หมายถึงทัศนคติฝังอยู่ในตนเองที่มีต่อกลุ่มหรือบุคคลอื่น ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบ โดยเป็นทัศนคติที่ได้มี

การกำหนดไว้ หรือเกิดขึ้นมาก่อนล่วงหน้า การไม่มีขันติธรรมในลักษณะนี้ จึงทำให้ผู้ที่ควรจะต้องมีขันติธรรมต่อผู้ที่มีความแตกต่างออกไป มีอคติมองคนที่แตกต่างออกไปอย่างหวาดระแวงและมีทัศนคติในทางลบต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยไม่แยกแยะออกจากการกระทำ

“ขันติธรรม” ในบริบทของสังคมไทยมักจะอิงอยู่ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่หมายถึงความอดทนในเรื่องทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นขันติที่ปรากฏอยู่ในในทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับพระราชอาหรือในทศวาจาธรรมซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้ครองเรือน โดยมีได้มีความหมายเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับความอดทนต่อความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มคน มีนักวิชาการบางท่านก็ใช้คำว่า “การทนกันได้” หรือ “ความมีใจกว้าง” แทน Toleration (ปรีดา สถาวร, 2551: 2)

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ไม่ปรากฏคำว่า “ขันติธรรม” มีเพียงแต่คำว่า “ขันติ” หรือ “ขันติ” ซึ่งหมายถึง ความอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจ ความอดทน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 137)

สมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (2551) และพระราชสุริยโสภณ (2551) ได้ให้ความหมายของขันติธรรม (Tolerance) ไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ขันติธรรม หมายถึง ความอดทน อดกลั้นทั้งทางกายและทางใจต่อกิเลสตัณหา (มติชน 19 พฤษภาคม 2551, มติชน 13 กรกฎาคม 2551)

อย่างไรก็ตามในระยะหลังแนวคิดเรื่องขันติธรรมในความหมายของการอดทนต่อความแตกต่างหลากหลายในสังคมไทย ก็ได้มีการกล่าวถึงกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดนี้ได้ถูกนำไปผนวกกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยพระเถระที่มีชื่อเสียงหลายท่าน อาทิเช่น พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2542) ได้ขยายขอบเขตความหมายของขันติธรรม (Tolerance) จากความหมายทางพุทธศาสนาทั่วไปสู่ความหมายเชิงสังคม โดยให้ความหมายของขันติธรรมว่า เป็นความสำเร็จขั้นต้นของการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง เนื่องจากเป็นไปได้ที่จะให้ทุกคนเหมือนกันทั้งหมด แม้จะมีความแตกต่างกัน แต่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันอย่างประสานกลมกลืน ขันติธรรมถูกกำหนดให้เป็นเครื่องบงชีการพัฒนาของมนุษย์

พระไพศาล วิสาโล (2549: 82) กล่าวถึงขันติธรรม ไว้ว่า ขันติธรรมมิได้หมายถึง การอยู่เฉยหรืออดทนต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง แต่หมายถึง การอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ของตน โดยเฉพาะความโกรธเกลียด ไม่บันดาลโทสะออกไปง่ายๆ เมื่อพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกหรือไม่ถูกต้อง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภายใต้ภาวะความขัดแย้งทางการเมืองของสังคมไทยอย่างหนัก ในช่วงประมาณปี พ.ศ.2549-2551 ซึ่งมีความขัดแย้งทางการเมืองจากกลุ่มผู้ชุมนุมต่างๆ หรือเหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ขันติธรรมจึงถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับแนวคิดเรื่องสันติวิธี การไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

ในทางกฎหมาย แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายฉบับใดๆ ระบุถึงเรื่อง  
ขันติธรรมไว้โดยตรง แต่แนวความคิดเรื่องการยอมรับความแตกต่างหลากหลายก็ได้รับความคุ้มครอง  
ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การรับรองความเสมอภาคและการจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อพลเมือง  
อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติหรือศาสนา ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย  
พ.ศ. 2550 ได้แก่

“ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครอง  
แห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน” (มาตรา 5)

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียม  
กัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” (มาตรา 30)

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่น  
กำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทาง  
เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัด  
ต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้หรือจะเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเสรีภาพทาง  
ศาสนา และการส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของพุทธศาสนา  
ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 37 และมาตรา 79 ดังนี้

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิายทางศาสนา หรือลัทธินิยม  
ในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรม  
ความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่ใช่การขัดต่อความสงบเรียบร้อย  
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำ  
การใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนาหรือปฏิบัติ  
พิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น” (มาตรา 37)

“รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประชาชน  
ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์  
ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้าง  
คุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” (มาตรา 79)

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ขันติธรรมไม่ว่าจะเป็นแนวคิดที่มาจาก  
คำว่า Toleration หรือคำว่า Tolerance ก็ตาม ขันติธรรมเป็นการที่ผู้มีขันติธรรมไม่เห็นด้วยต่อสิ่งที่  
แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ตั้งใจที่จะไม่ใช้อำนาจหรือไม่ไปดำเนินการกับสิ่งที่แตกต่างกัน ขันติธรรมในแง่

นี้ จึงเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่จะไม่มีอคติหรือไม่เลือกปฏิบัติต่อคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย แม้ว่า จะสามารถจัดการหรือเข้าไปแทรกแซงคนที่มีความแตกต่างนั้นได้

## 1.2 ความหมายชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) คือ กลุ่มคนที่มีกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกันมี ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันและภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน เช่น คนไทย คนพม่า คนกะเหรี่ยง คนจีน คนลาว เป็นต้น ปัจจัยสำคัญทางด้านภาษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถ กำหนดความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญกว่า (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 155)

ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันก็สามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 157)

ส่วนกลุ่มเชื้อชาติ (Racial Group) หมายถึง กลุ่มที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึง กันแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ คอเคซอยด์ (Caucasoid) นีกรอยด์ (Negroid) และมองโกลอยด์ (Mongoloid) (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 158)

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) จึงมีความแตกต่าง จากกลุ่มทางเชื้อชาติ (Racial Group) กล่าวคือ ในลักษณะที่กลุ่มทางเชื้อชาติมีความแตกต่างกัน แต่ก็ อาจมีลักษณะทางวัฒนธรรมร่วมกันได้ หากมีขนบธรรมเนียมประเพณีหรือศาสนาเหมือนกัน ส่วน กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) เป็นความแตกต่างระหว่างคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษต่างกันและ ยังมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และที่สำคัญนับถือศาสนาต่างกัน ดังนั้น การศึกษาขั้นดิธรรมของ พัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ (Ethnic Tolerance) จึงไม่ใช่ ขั้นดิธรรมทางเชื้อชาติ (Racial Tolerance)

## 1.3 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับประเทศไทย กลุ่มคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็นชนกลุ่มน้อย ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ชัดเจน และมีความรู้สึกผูกพันกับเอกลักษณ์นี้มาก (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 208)

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลและมีส่วน ในการกำหนดชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนา นี้ นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย มุสลิมมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับศาสนาอิสลามอย่างไม่อาจแยกออกจากกัน (ศูนย์อำนวยการ

อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2550: 1) อิสลามเป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า การมอบกายและใจให้พระเจ้าเป็นเจ้า (อัลเลาะห์) อย่างสิ้นเชิง ศาสนาจึงถูกจัดให้อยู่ในประเภทเอกเทวนิยม คือ ศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว ห้ามการเคารพบูชารูปปั้นหรือแม้แต่ภาพจำลอง ภาพเจี๊วหรือวัตถุนิยมหรือวัตถุอื่นใดทุกชนิด รวมทั้งบุคคลหรือแม้แต่ท่านศาสนามุฮัมมัด และห้ามเชื่อถือผีสิง เทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคลางหรือดวงชะตา อิสลามยังหมายถึง สันติ สภาวะสงบ ทางแห่งความสงบ มีคำสอนอันเป็นธรรมเนียมแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีระเบียบแบบแผนให้ผู้นับถือยึดมั่นในศีลธรรม ความดีงาม ความรักเพื่อมนุษย์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข ความโอบอ้อมอารี และเป็นขันติธรรมอันเป็นหลักการครภาพของมนุษยชาติ ศาสนาเน้นหลักให้ความสำคัญอันทัดเทียมระหว่างชีวิตในโลกปัจจุบันกับในปรโลก (อาคิเราะห์) อิสลามไม่ได้สอนให้มนุษย์มีความ โน้มเอียงหรือลุ่มหลงไปในทางใดทางหนึ่ง แต่จะเน้นหนักผลของการกระทำ นั่นคือ การประกอบกาดีและละเว้นความชั่วในโลกปัจจุบันย่อมจะส่งผลต่อชีวิตในปรโลก (ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2550: 1-2)

ลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนาอิสลามเชื่อว่า ชีวิตของคนล้วนเกิดจากบิดามารดาเดียวกัน จากนั้นก็ได้ทำให้วงศาวานของคนแผ่ขยายออกไปเกิดเป็นความแตกต่างทั้งรูปร่างภาษา สีผิว และวัฒนธรรมอิสลามกำหนดสิทธิมนุษยชนว่า ทุกชีวิตที่เกิดมาล้วนได้รับเกียรติจากอัลเลาะห์ หลักการนี้ได้รับการปฏิบัติโดยท่านนบีทั้งต่อมวลมิตรและเหล่าศัตรู เช่น การที่ท่านนบีทำสัญญาร่วมกันอย่างสันติกับชาวยิว โดยในข้อ 16 แห่งพันธสัญญาที่ระบุให้มุสลิมต้องมอบความยุติธรรมแก่ชาวยิวเช่นเดียวกับที่มอบแก่มุสลิม ส่วนข้อ 25 เป็นการยอมรับเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวยิวและสิทธิการปฏิบัติตามความเชื่อของบุคคลทั้งนี้ โดยต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ท่านนบีได้ทำสัญญาดังกล่าว เป็นลายลักษณ์อักษรกับชาวยิวในปี ฮ.ศ. 1 (ค.ศ.579) ระหว่างมุสลิมที่อพยพมาจากเมืองมักกะฮ์ (มูฮาญีรีน) กับมุสลิมที่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์มาก่อน (อันศอร) ในปี ฮ.ศ. 2 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนที่นับถือศาสนาต่างกัน จึงได้กำหนดไว้ในธรรมนูญแห่งรัฐขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของคนในชาติบนความแตกต่างทางศาสนา เป็นการนำหลักการพหุนิยมทางสังคมมาใช้ ดังนั้น หน้าที่ของมุสลิมจึงต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีไม่มุสลิมอย่างเหมาะสมกับท่าทีที่ได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นควรตอบสนองด้วยคุณความดีมากกว่าที่ได้รับ และเมื่อสิ่งที่ประเสริฐสุดในความเป็นมุสลิม ก็คือ อิสลาม มุสลิมจึงมีหน้าที่ต้องนำเสนออิสลามอันแท้จริงต่อคนทั่วไปที่ยังไม่เข้าใจด้วยรูปแบบและวิธีการอันสวยงาม มิใช่การข่มขู่คุกคาม และหากผู้ใดเลือกที่จะปฏิเสธอัลเลาะห์โดยไม่คิดเบียดเบียนและทำลายอิสลาม โทษทัณฑ์ของการปฏิเสธก็เป็นเรื่องที่อัลเลาะห์จะจัดการเอง

สิ่งที่ต้องห้ามเกี่ยวกับด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงาน และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมที่ผิดตามหลักการศาสนาอิสลามนั้น จะกำหนดอย่างชัดเจนตามกฎบัญญัติห้ามในอิสลาม (ฮะรออม) ซึ่งมีทั้งหมด 63 ข้อด้วยกัน แต่สิ่งที่ต้องห้ามและเกี่ยวข้องกับต่างศาสนา จะเป็นเรื่องด้านการดำเนินชีวิตและด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ พฤติกรรมกระทำเหมือน หรือเลียนแบบ หรือเอาอย่างชนต่างศาสนิก โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ จารีตประเพณีอันมีคติความเชื่อในทางศาสนา การแต่งกายเฉพาะของกลุ่มชน หรือกระทำตนเหมือนกับคนต่างศาสนาทั้งภายในและภายนอก ถือเป็นกรกระทำที่ไม่ชอบด้วยหลักการของศาสนา (التَّبَهُ الْمَدْمُومُ) กล่าวคือ เป็นสิ่งศาสนาตำหนิ และเรียกร้องให้หลีกเลี่ยงจากการกระทำดังกล่าว เพราะเป็นสิ่งที่เข้าข่ายมักรูฮ์ (มักรูฮ์ คือ กฎบัญญัติอนุมัติให้กระทำได้ แต่พึงละเว้น มักรูฮ์เป็นคำในภาษาอาหรับที่มีความหมายว่า น่ารังเกียจ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม) ตามหลักศาสนา ยังไม่ถึงขั้นฮะรออม (ฮะรออม คือ กฎบัญญัติห้ามที่ทุกคนต้องละเว้น ผู้ที่ไม่ละเว้นจะต้องถูกลงทัณฑ์) แต่บางกรณีอาจจะเลื่อนขั้นจากระดับมักรูฮ์ไปเป็นฮะรออมก็ได้ และบางกรณีก็ถึงขั้นฮะรออมรุนแรง และอาจจะตกศาสนาด้วย เช่น เลียนแบบในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อ หรือกระทำตนเหมือนกับคนนอกศาสนาทั้งภายในและภายนอก เป็นต้น (จากบทเทศน์ของ หะสัน ลิฆอญริฮ์)

จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ แต่เป็นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ นอกจากจะมีลักษณะจุดกำเนิดของบรรพบุรุษที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นชาวไทยพุทธแล้ว ยังมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนาอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมทางชาติพันธุ์ ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธและพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ

### 2.1 ความหมาย

พัฒนาการ เป็นข้าราชการพลเรือนส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าหน้าที่หลักในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ซึ่งพัฒนามาจากตำแหน่งปลัดพัฒนาการของกระทรวงมหาดไทย (ธานี ศักดิ์เศรษฐ์, 2536: 3) จนกระทั่ง กฎ ก.พ.ฉบับที่ 240 ตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 ได้เทียบตำแหน่งและเรียกชื่อรวมกันว่า พัฒนากร จนมาถึงปัจจุบันนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2532: 3) กล่าวว่า พัฒนาการมีหน้าที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนร่วมกับประชาชนและองค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมให้ประชาชนช่วยตนเอง พึ่งตนเอง ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการและแผนพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน ตำบลของตน

ร.ต.ท.ระดม มหาศรานนท์ (2535: 81) กล่าวว่า ตัวจักรสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาชุมชนบรรลุผลได้ แม้ว่าจะเป็นไปอย่างช้าๆ แต่ก็แน่นอน ก็คือ “พัฒนากร” ข้าราชการคนหนุ่มสาวชายหญิงที่ทำหน้าที่พัฒนากรประจำตำบลและอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตัว เข้าคลุกคลีอยู่กับประชาชนในชนบท ช่วยแนะนำชี้แจง และร่วมทำงานกับประชาชนทุกชั้น ทุกเพศ ทุกวัยอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก พัฒนาการจำเป็นต้องตระหนกอยู่เสมอว่าจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่อย่างมีระบบ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างพัฒนากรหรือนักพัฒนากับประชาชน

อารีย์ วงศ์อารยะ กล่าวว่า พัฒนาการเป็นข้าราชการแนวหน้าของกระทรวงมหาดไทย ที่ไปทำงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชนถึงในตำบล หมู่บ้าน และครัวเรือน พัฒนาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของกระทรวงมหาดไทย ที่ยื่นจุดเดียวกับประชาชน สัมผัสความทุกข์สุขของประชาชน ดังนั้น พัฒนาการจึงเป็นข้าราชการที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาชนบทของกระทรวงมหาดไทย (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2550: 7)

การทำงานกับประชาชนนั้นพัฒนากรต้องยึดหลักตามปรัชญาพัฒนาชุมชน คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในมนุษยชาติว่า มนุษย์ทุกชีวิตมีคุณค่าและมีความหมาย มีศักดิ์ศรี และมีศักยภาพ กล่าวคือ มีฐานะแห่งความเป็นมาที่ไม่ควรจะได้รับเหยียดหยาม ดูหมิ่น เหยียดหยามจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง มีความสามารถจากการเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการยอมรับและทำให้ปรากฏเป็นจริงในทางปฏิบัติจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง และทำงานตามหลักการพัฒนาชุมชนที่แท้จริงคือหลักประชาชน ได้แก่ เริ่มต้นที่ประชาชน ทำงานร่วมกับประชาชน และยึดประชาชนเป็นหลัก (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2550: 34)

## 2.2 บทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่การทำงานของพัฒนากร ที่จะเข้าไปทำงานกับชาวบ้านจัดระบบเป็น 3 ระดับ คือ

**ระดับแรก** ระดับเข้าใจ เข้าถึงปัญหาและร่วมงานกับประชาชน ควรจัดให้มีบุคลากรที่เรียกว่า เป็นนักพัฒนาเท้าเปล่าที่ทำงานถึงอาสาสมัครที่ร่วมคิดร่วมทำงานกับชาวบ้าน เป็นกลไกเสริมสร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจที่สภาวะเป็นจริงของโลกและของชีวิตตามแต่



ภูมิสังคมแต่ละแห่งให้ชาวบ้านเห็นถึงความเสี่ยงในชีวิตที่มากับพลังทุนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จากภายนอกที่เหนือกว่าคิดและทำเพื่อให้มีชีวิตที่พออยู่พอกิน มีภูมิคุ้มกัน มีทางเลือกของชีวิตสำหรับ คนที่ยังไม่พร้อมที่จะต่อสู้ในระบบตลาด มีสำนึก มีโลกทัศน์และกระบวนทัศน์ที่ตั้งอยู่บนความเป็นจริงของชีวิตตน บุคลากรนี้จัดว่าเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับที่ใกล้ชิดสัมผัสกับประชาชนมากที่สุด (Tier One)

**ระดับที่สอง** ระดับการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนระหว่างชุมชน/พื้นที่ ในขณะที่เดียวกันควรจัดให้มีบุคลากรที่ทำงานระดับเชื่อมโยงระหว่างตำบล หรือระหว่างอำเภอ เป็นเจ้าหน้าที่ ในระดับที่ 2 (Tier Two) เหมือนดังเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร Peace Corps ที่สหรัฐอเมริกาเคยนำมา แต่ไม่จำเป็นต้องสรรหาเฉพาะคนหนุ่มสาว หากแต่ควรเป็นทีมผสมระหว่างคนที่ต่างวัย ต่างประสบการณ์ การพัฒนาแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำงาน บุคคลกลุ่มนี้คือผู้ที่เอาความคิดของผู้กำหนดนโยบาย ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านและนักคิดทั้งหลายไปทำการจัดการความรู้ร่วมกับชุมชนและองค์กรภาคส่วนต่างๆ ได้ขณะที่บุคลากรนักพัฒนาเท้าเปล่าในพื้นที่ทำการจัดการความรู้ได้ในจุดเล็กๆ จำเป็นต้องมีกลไก เชื่อมโยงไปในวงกว้างคนเชื่อมโยงนี้เป็น Network Worker เป็นศูนย์กลาง (Hub) เชื่อมหมุดหรือจุด (Node) ในแต่ละพื้นที่ชุมชน ภารกิจและบุคลากรที่อยู่ในระดับที่หนึ่งและที่สองเป็นความรับผิดชอบ ของการบริหารส่วนท้องถิ่น

**ระดับที่สาม** ระดับการสนับสนุนส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ การพัฒนา ข้าราชการในส่วนภูมิภาคที่มีอยู่ในขณะนี้ ควรให้ทำหน้าที่เป็นบุคลากรระดับที่ 3 (Tier Three) มีหน้าที่นำนโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ มาร่วมกันคิดเพื่อทำให้เป็นการสร้าง เส้นใยทางโครงสร้าง ทางทรัพยากร ทางกฎหมายที่เป็นสภาพแวดล้อมที่จูงใจกระตุ้นให้แก่การส่งเสริม สนับสนุนของภาครัฐ เงินทุน เทคโนโลยี ฯลฯ ที่เอื้อเสริมการพัฒนา (Enabling Environment) ของ คน ครอบครัว ชุมชน อำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด ข้าราชการส่วนภูมิภาคควรมีตำแหน่งที่ (Positioning) เป็นจุดบูรณาการงานพัฒนาระดับอำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัดและเป็นกลไกสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์สองทางของนโยบายและการปฏิบัติระหว่างราชการส่วนกลางกับราชการส่วนภูมิภาค เมื่อมีการจัดระบบราชการที่จะเข้าไปทำงานกับชาวบ้านเป็นสามระดับ พัฒนาการของกรมการพัฒนา ชุมชนเป็นบุคลากรที่อยู่ในระดับที่สาม ส่วนระดับที่หนึ่งและระดับที่สอง อยู่ในงานรับผิดชอบของ องค์กรบริหารส่วนตำบล ระดับที่หนึ่ง ต้องการคนที่เป็นนักพัฒนาเท้าเปล่าที่ทำงานกับอาสาสมัคร พวกนี้ต้องเป็นพวกที่มีวิถีคิดที่คล่องแคล่ว เข้าใจเรื่องต่าง ๆ ดีพอสมควร เพราะว่าเป็นเพื่อน ร่วมคิดกับชาวบ้าน แล้วก็มิใช่ของท้องถิ่นเหมือนกันแต่เป็นพวก Tier 2 ที่ทำงานเชื่อมโยงระหว่างตำบล ระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างอำเภอ พวกนี้จะมีหน้าที่ในลักษณะทีมผสมที่จะเอาความคิดความอ่าน ต่าง ๆ ไปทำงาน พวกนี้เวลาที่มี NGO หรือภาคเอกชนเข้าไปทำ CSR ก็อยู่ในระดับนี้ ส่วนพวกที่สาม

ก็คือพัฒนากรอำเภอ พัฒนาการของกรมการพัฒนาชุมชนที่ทำงานระดับนำระเบียบ นำทรัพยากร นำกฎหมายต่าง ๆ พวกนี้เป็นพวกที่เป็นตัวไปเชื่อมโยงเป็นพวกที่ไปให้เขาเลือกซื้อกิจกรรมเพราะกรมการพัฒนาชุมชนมีงาน 2 แบบ คือ แบบบังคับมีกฎหมาย ก็ต้องไปบอกเขาว่า เขาต้องทำอะไร กับอีกพวกหนึ่งคือ งานที่อุปมาว่า เอาสินค้าไปขาย ก็ทำงานส่งเสริมกัน ไม่ใช่อยู่คนละชั้น เพราะว่าพวกกลุ่ม 2 คือ พวกที่จะไปทางขวาง ส่วนกรมการพัฒนาชุมชนก็จะมองเห็นว่า พวกนั้นคือ แนวร่วมที่เราจะไปขายสินค้า สินค้าของกรมฯ ถ้าขายได้ระหว่างหลาย ๆ พื้นที่ ก็จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหลาย ๆ พื้นที่ ก็จะทำให้กรมฯสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากความคิดการเชื่อมโยงของเขาเองแล้ว กรมฯ ตอบความคิด ตอบความต้องการของเขาได้ กรมฯ ก็จะมีประโยชน์สำหรับเขา เขาก็จะซื้อของ ๆ กรมฯ เลี้ยงดูเรา เราก็จะมีความชอบธรรมในการขายสินค้ากับเขา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553 : 64-65) บทบาทการให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยความรู้ด้านวิชาการมาจาก 2 แหล่ง คือ 1) ความรู้จากกรมการพัฒนาชุมชนที่สำนัก กอง ศูนย์ ในส่วนกลางเป็นผู้ผลิตส่งให้ 2) ความรู้จากภายนอกที่เป็นความต้องการของชุมชน อาจไปหามาจากภาคเอกชน NGO หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ บทบาททำงานเป็นคู่มือร่วมกับชุมชน ในบทบาทนี้ พัฒนาการต้องไปร่วมทำงานกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน แล้วนำกลับไปรายงานผลให้จังหวัดทราบ แล้วจังหวัดก็รายงานให้ส่วนกลางทราบเพื่อนำไปปรับปรุงการทำงาน หรือสร้างกระบวนการใหม่ที่ตรงกับความต้องการของชุมชนหรือแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 66)

### 2.3 คุณลักษณะของพัฒนากรที่ดี

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดคุณลักษณะของพัฒนากรที่ดีไว้ ดังนี้ (2552: 31-45)

1) ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในสิทธิ เสรีภาพ ยึดหลักความเสมอภาค และให้เกียรติประชาชน หมายความว่า การรับฟัง การแสดงออกซึ่งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดด้วยความเคารพและเต็มใจ การปฏิบัติตนตามสิทธิ เสรีภาพของตน ภายใต้กรอบกฎหมายโดยไม่กระทบสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น การประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนและชุมชนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติแก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นพิเศษ มีความสุภาพ เรียบร้อย มีน้ำใจ เอื้ออาทร ยกย่องชื่นชมบุคคลอื่น

2) ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและชุมชน หมายความว่า การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาด้วยความจริงใจในสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งกาย วาจา ใจ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งในเรื่องหน้าที่การงานและการรักษาคำมั่นสัญญา การมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เสียสละ อุทิศตนเพื่อให้บรรลุผล

สำเร็จตามความมุ่งหมาย ตลอดจนพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น และยอมรับในผลงานที่ได้กระทำลงไป

3) ต้องมีจิตสาธารณะ มุ่งมั่น เสียสละ อุทิศตนเพื่อสังคมและชุมชนหมายความว่า การมุ่งมั่นให้บริการแก่สาธารณประโยชน์โดยเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เพื่อให้ประโยชน์ส่วนรวมบรรลุเป้าหมาย

4) ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความเป็นมืออาชีพอย่างเต็มความสามารถ และบริหารจัดการทรัพยากรของราชการอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

5) ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นธรรม หมายความว่า ยึดมั่นในความถูกต้อง ความดีงามเป็นหลักในการดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ราชการ การแสดงความกล้าในการคิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยไม่คำนึงว่า หากคนกระทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้วตนเองจะได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์อะไรบ้าง

6) ต้องดำรงชีวิตและปฏิบัติงานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า การปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตเป็นไปตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ควบคุมเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ดำรงชีวิตด้วยความมีความรู้ มีคุณธรรม สติ และปัญญา

7) ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อประชาชนและเครือข่าย หมายความว่า การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนและเครือข่ายด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้ม สุภาพอ่อนโยน ให้เกียรติบุคคลอื่น เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานด้วยความเต็มใจ

8) ต้องใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนางานและทีมงานอย่างต่อเนื่อง หมายความว่า การศึกษา ค้นคว้า และการคิดหลายทิศทางที่นำไปสู่กระบวนการคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและองค์กร การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบเนื้อหา กระบวนการทำงาน และทีมงานให้มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม

9) ต้องมีจิตสำนึกและแสดงออกซึ่งความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อองค์กร หมายความว่า เชื่อถือและศรัทธาในปรัชญา หลักการและอุดมการณ์พัฒนาชุมชน เชื่อมั่นในการบริหารงานระบบคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารกรมการพัฒนาชุมชน

สรุปได้ว่า พัฒนาการเป็นเจ้าหน้าที่หลักในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ร่วมกับประชาชนและองค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมให้ประชาชนช่วยตนเอง พึ่งตนเอง ด้วยการมีส่วนร่วมใน

กิจกรรม โครงการและแผนพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน ตำบล พัฒนาการต้องตระหนักอยู่เสมอว่าจะต้องปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่อย่างมีระบบ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างพัฒนากับประชาชน มีบทบาทหน้าที่เข้าไปทำงานกับชาวบ้าน ต้องเข้าใจ เข้าถึงปัญหา และร่วมงานกับประชาชน ต้องเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนระหว่างชุมชน/พื้นที่ และต้องสนับสนุนส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา ตลอดจนมีบทบาทการให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนและบทบาททำงานเป็นคู่คิดร่วมกับชุมชน ก่อกระบวนการพัฒนาชุมชนของประชาชนที่จะทำให้ ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ และครอบครัวมีคุณภาพชีวิตดี มีความสุข

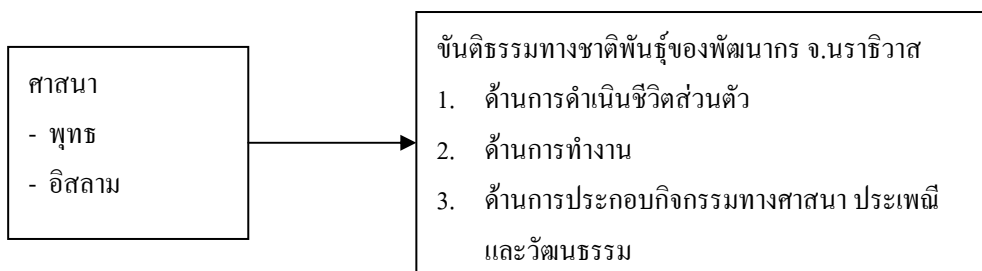
### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาที่ผ่านมาไม่มีการสร้างมาตรวัดดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์โดยตรง แต่เมื่อปี พ.ศ.2551 ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์ ได้ศึกษาดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ของตำรวจตระเวนชายแดนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อต้องการทราบถึงระดับดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์และค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า ระดับดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ในระดับมาก และพบว่า ตัวแปรคุณภาพการติดต่อ ปริมาณการติดต่อ และจิตสาธารณะ มีอิทธิพลโดยตรงต่อดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ ในขณะที่ความใกล้ชิดทางกายภาพและชาติลักษณะความเป็นชาวไทยพุทธไม่พบว่า มีอิทธิพลโดยตรงต่อดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน

ประเด็นเรื่องดัชนีธรรมไม่ว่าจะเป็นแนวคิดที่มาจากคำว่า Toleration หรือคำว่า Tolerance ก็ตาม ดัชนีธรรมเป็นการที่ผู้มีดัชนีธรรมไม่เห็นด้วยต่อสิ่งที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่สนใจที่จะไม่ใช้อำนาจหรือไม่ไปดำเนินการกับสิ่งที่แตกต่างกัน ดัชนีธรรมในแง่นี้ จึงเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่จะไม่มีอคติหรือไม่เลือกปฏิบัติต่อคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) แตกต่างจากความแตกต่างกลุ่มทางเชื้อชาติ (Racial Group) ซึ่งความแตกต่างกลุ่มทางเชื้อชาติ อาจมีลักษณะทางวัฒนธรรมร่วมกันได้หากมีขนบธรรมเนียมประเพณีหรือศาสนาเหมือนกัน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) เป็นความแตกต่างระหว่างคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษต่างกัน และยังมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และที่สำคัญนับถือศาสนาต่างกัน ดังนั้น การศึกษาดัชนีธรรมของพัฒนารที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จึงเป็นการศึกษาถึงดัชนีธรรมทางชาติพันธุ์ (Ethnic Tolerance)

#### 4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนวิธี ชาติพันธุ์ พัฒนาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้ดังนี้



### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ ได้แก่ พัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ จำนวน 29 คน และนับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 24 คน รวมทั้งหมด 53 คน การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด

#### 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งแบบสอบถามมีด้วยกัน 2 ชุด ซึ่งมีประเด็นคำถามแบบเดียวกันดังนี้

**ชุดที่ 1** เป็นแบบสอบถามของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

**ชุดที่ 2** เป็นแบบสอบถามของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

ซึ่งในแต่ละชุดแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพทางครอบครัว ประสบการณ์ในการทำงาน และความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ที่จังหวัดนราธิวาสของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เลือกคำตอบและเติมคำตอบ

**ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับด้านขั้นตอนทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ได้มีการสร้างข้อคำถาม และสร้างมาตรวัดจากทัศนคติ เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ จากเห็นด้วยมากที่สุด ถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ดังนี้

|                    |   |       |
|--------------------|---|-------|
| เห็นด้วยมากที่สุด  | 5 | คะแนน |
| เห็นด้วยมาก        | 4 | คะแนน |
| เห็นด้วยปานกลาง    | 3 | คะแนน |
| เห็นด้วยน้อย       | 2 | คะแนน |
| เห็นด้วยน้อยที่สุด | 1 | คะแนน |

**ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามด้านการให้ข้อเสนอแนะแนวทางของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งแบบสอบถามในตอนนี้จะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้กรอกสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และจะได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านั้น ไปปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้น

#### การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี หลักการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนทางชาติพันธุ์ และแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนราธิวาส
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1-2 มาสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามถึงขั้นตอนทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
4. ขกร่างเครื่องมือ (แบบสอบถาม) สอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้โดยครอบคลุมตามวัตถุประสงค์เป็นการหาความเที่ยงตรง
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญและนำไปให้เกิดความสมบูรณ์

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้ศึกษาจัดส่งแบบสอบถามพร้อมแนบซองจดหมายไปถึงสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเพื่อประสานและขอความร่วมมือพัฒนากรในการตอบแบบสอบถาม

4.2 เมื่อพัฒนากรตอบแบบสอบถามแล้วเสร็จใส่ซองปิดผนึกรวบรวมที่ผู้ประสานงานในแต่ละอำเภอ และจัดส่งมายังผู้ศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด

4.3 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทั้งหมด และนำไปใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากรวบรวมข้อมูล มีลำดับ ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรม SPSS for Windows Version 16.0

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครราชสีมา โดยทำการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลด้านขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ยของประชากร ( $\mu$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ( $\sigma$ ) โดยมีเกณฑ์การแปลผลระดับขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์นี้

| เกณฑ์คะแนน  | ระดับขั้นตอนวิธีทางชาติพันธุ์ |
|-------------|-------------------------------|
| 1.00 – 2.33 | น้อย                          |
| 2.34 – 3.66 | ปานกลาง                       |
| 3.67 – 5.00 | มาก                           |

5.4 สำหรับคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่

จากวิธีการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป



## บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในบทนี้ จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจำนวน 53 ชุด โดยจะแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของพัฒนาการ

ตอนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับขั้นจิตธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

### ข้อมูลเบื้องต้นของพัฒนาการ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

| ข้อมูลเบื้องต้น | พัฒนาการที่นับถือศาสนา |        |        |        |
|-----------------|------------------------|--------|--------|--------|
|                 | พุทธ                   |        | อิสลาม |        |
|                 | จำนวน                  | ร้อยละ | จำนวน  | ร้อยละ |
| เพศ             |                        |        |        |        |
| ชาย             | 9                      | 31.0   | 9      | 37.5   |
| หญิง            | 20                     | 69.0   | 15     | 62.5   |
| อายุ            |                        |        |        |        |
| 25 - 35 ปี      | 5                      | 17.2   | 10     | 41.7   |
| 36 - 45 ปี      | 13                     | 44.9   | 6      | 25     |
| 46 - 60 ปี      | 11                     | 37.9   | 8      | 33.3   |

ตาราง 1 (ต่อ)

| ข้อมูลเบื้องต้น       | พัฒนาการที่นับถือศาสนา |        |        |        |
|-----------------------|------------------------|--------|--------|--------|
|                       | พุทธ                   |        | อิสลาม |        |
|                       | จำนวน                  | ร้อยละ | จำนวน  | ร้อยละ |
| <b>ภูมิลำเนา</b>      |                        |        |        |        |
| นราธิวาส              | 18                     | 62.1   | 11     | 45.9   |
| ยะลา                  | 3                      | 10.4   | 8      | 33.3   |
| สงขลา                 | 3                      | 10.4   | 0      | 0.0    |
| ปัตตานี               | 2                      | 6.9    | 2      | 8.3    |
| พัทลุง                | 1                      | 3.4    | 1      | 4.2    |
| สตูล                  | 0                      | 0.0    | 2      | 8.3    |
| นครศรีธรรมราช         | 1                      | 3.4    | 0      | 0.0    |
| ตาก                   | 1                      | 3.4    | 0      | 0.0    |
| <b>ระดับการศึกษา</b>  |                        |        |        |        |
| อนุปริญญา             | 3                      | 10.3   | 3      | 12.5   |
| ปริญญาตรี             | 22                     | 75.9   | 17     | 70.8   |
| ปริญญาโท              | 4                      | 13.8   | 4      | 16.7   |
| <b>รายได้ต่อเดือน</b> |                        |        |        |        |
| ไม่เกิน 10,000 บาท    | 2                      | 6.9    | 0      | 0.0    |
| 10,001-15,000 บาท     | 7                      | 24.1   | 7      | 29.2   |
| 15,001-20,000 บาท     | 3                      | 10.3   | 6      | 25     |
| 20,001-25,000 บาท     | 4                      | 13.9   | 2      | 8.3    |
| มากกว่า 25,000 บาท    | 13                     | 44.8   | 9      | 37.5   |

ตาราง 1 (ต่อ)

| ข้อมูลเบื้องต้น                                     | พัฒนาการที่นับถือศาสนา |        |        |        |
|---|------------------------|--------|--------|--------|
|   | พุทธ                   |        | อิสลาม |        |
|   | จำนวน                  | ร้อยละ | จำนวน  | ร้อยละ |
| สถานภาพทางครอบครัว                                  |                        |        |        |        |
| โสด   | 7                      | 24.1   | 4      | 16.7   |
| สมรส  | 19                     | 65.6   | 19     | 79.1   |
| แยกกันอยู่  | 1                      | 3.4    | 1      | 4.2    |
| หย่าร้าง  | 2                      | 6.9    | 0      | 0.0    |
| ระยะเวลาที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัด        |                        |        |        |        |
| นราธิวาส  |                        |        |        |        |
| ไม่ถึง 1 ปี   | 2                      | 6.9    | 2      | 8.3    |
| 1 - 5 ปี  | 5                      | 17.2   | 7      | 29.2   |
| 6 - 10 ปี   | 11                     | 38.0   | 5      | 20.8   |
| 10 - 20 ปี  | 3                      | 10.3   | 7      | 29.2   |
| เกิน 20 ปี  | 8                      | 27.6   | 3      | 12.5   |
| การปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้       |                        |        |        |        |
| มาก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส |                        |        |        |        |
| ไม่เคย  | 22                     | 69     | 15     | 62.5   |
| เคย (จ.สตูล, จ.ปัตตานี, จ.ยะลา และ<br>จ.สงขลา)      | 7                      | 31     | 9      | 37.5   |
| ความรู้สึกในครั้งแรกเมื่อได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติ   |                        |        |        |        |
| หน้าที่ในจังหวัดนราธิวาส                            |                        |        |        |        |
| รู้สึกยินดี   | 21                     | 72.4   | 18     | 75     |
| เฉย ๆ   | 6                      | 20.7   | 5      | 20.8   |
| ไม่อยากมา   | 2                      | 6.9    | 1      | 4.2    |

ตาราง 1 (ต่อ)

| ข้อมูลเบื้องต้น   | พัฒนาการที่นับถือศาสนา |        |        |        |
|---|------------------------|--------|--------|--------|
|   | พุทธ                   |        | อิสลาม |        |
|   | จำนวน                  | ร้อยละ | จำนวน  | ร้อยละ |
| การเตรียมตัวก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่<br>จังหวัดนราธิวาส |                        |        |        |        |
| ไม่เตรียมตัว  | 2                      | 6.9    | 5      | 20.8   |
| ได้เตรียมตัว ศึกษาหาข้อมูล  | 27                     | 93.1   | 19     | 79.2   |
| ความรู้สึกเมื่อได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ใน<br>พื้นที่นี้แล้ว   |                        |        |        |        |
| มีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติในพื้นที่<br>นี้ได้                   | 29                     | 100    | 23     | 95.8   |
| มีความรู้สึกแย่ อยากย้ายไปยังพื้นที่<br>อื่นทันที                 | 0                      | 0      | 1      | 4.2    |
| รวม   | 29                     | 100    | 24     | 100    |

จากตาราง 1 พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.0 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.9 ส่วนใหญ่คือร้อยละ 62.1 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนราธิวาส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.9 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.8 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 65.6 ในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสเป็นระยะเวลา 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาตอบว่าเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ระยะเวลาเกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.6 โดยส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 69.0 ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ได้แก่จังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และสงขลา) มาก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และเมื่อได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่รู้สึกยินดี คิดเป็นร้อยละ 72.4 ทั้งนี้ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 93.1 ได้เตรียมตัวโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ เช่น ศึกษาข้อมูลพื้นที่ สถานการณ์ในความไม่สงบ ศึกษาวิถีชีวิตของประชาชน ศึกษาธรรมเนียมปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ศึกษาวิธีการทำงานตามหลักการพัฒนาชุมชน ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ คู่มือ คนในพื้นที่ และจากการเข้ารับการฝึก

อบรมก่อนประจำการ และเมื่อได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่แล้ว พัฒนาการที่นับถือศาสนา พุทธทั้งหมดมีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้ได้

จากตาราง 1 พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.5 อายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.7 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 45.9 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด นครราชสีมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.50 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 79.2 ในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี และ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.2 เท่ากัน รองลงมาตอบว่าเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ระยะเวลา 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.8 โดยส่วนใหญ่คือร้อยละ 62.5 ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ได้แก่ จังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และสงขลา) มาก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและเมื่อได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่รู้สึก ยินดี คิดเป็นร้อยละ 75 ทั้งนี้ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 79.2 ได้เตรียมตัวโดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เช่น ศึกษาข้อมูลพื้นที่ สถานการณ์ในความไม่ สงบ ศึกษาวิถีชีวิตของประชาชน ศึกษาธรรมเนียมปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ศึกษาวิธีการ ทำงานตามหลักการพัฒนาชุมชน ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ คู่มือ คนในพื้นที่ และจากการเข้ารับการศึกษาอบรมก่อนประจำการ และเมื่อได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ นี้แล้ว ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 95.8 มีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้ได้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ

ตาราง 2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับชั้นมัธยมศึกษาทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ

(N = 29)

| รายการ  | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|---|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|   | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| <b>ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว</b>  |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิทเป็น<br>ชาวไทยมุสลิม                                      | 55.2        | 34.5 | 10.3    | -    | -          | 4.45              | 0.69                 |
| ยอมรับได้หากต้องพักอาศัยในชุมชน<br>ชาวไทยมุสลิม                                     | 17.2        | 51.7 | 20.8    | 6.9  | 3.4        | 3.72              | 0.96                 |
| ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนบ้านที่เป็น<br>ชาวไทยมุสลิม                                   | 41.4        | 48.3 | 10.3    | -    | -          | 4.31              | 0.66                 |
| ยอมรับได้หากบุตรหลานเข้าเรียนใน<br>โรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของ<br>ชาวไทยมุสลิม      | 41.4        | 48.3 | 10.3    | -    | -          | 4.31              | 0.66                 |
| เห็นด้วยหากรัฐบาลให้โอกาสหรือ<br>สิทธิพิเศษต่างๆ แก่ประชาชนชาวไทย<br>มุสลิม         | 24.1        | 27.6 | 31.1    | 6.9  | 10.3       | 3.48              | 1.24                 |
| <b>ภาพรวมด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว</b>  |             |      |         |      |            | 4.05              | 0.84                 |
| <b>ด้านการทำงาน</b>   |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับได้หากผู้บังคับบัญชาเป็น<br>ชาวไทยมุสลิม                                      | 37.9        | 44.9 | 17.2    | 0.0  | 0.0        | 4.21              | 0.73                 |
| ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกและ<br>หวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทย<br>มุสลิมในการทำงานในพื้นที่ | 31          | 41.4 | 17.3    | 3.4  | 6.9        | 3.86              | 1.13                 |

ตาราง 2 (ต่อ)

| รายการ   | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|--|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|  | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| สามารถพักค้างในหมู่บ้านและใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยมุสลิมอย่างมีความสุข                               | 20.7        | 48.3 | 27.6    | -    | 3.4        | 3.83              | 0.89                 |
| ไม่รู้สึกอึดอัดใจหากต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม  | 55.2        | 44.8 | -       | -    | -          | 4.55              | 0.51                 |
| ยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมด้วยความเสมอภาคและจริงใจ  | 75.9        | 24.1 | -       | -    | -          | 4.76              | 0.44                 |
| ไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยมุสลิมอยู่จำนวนมาก                      | 69          | 24.1 | 6.9     | -    | -          | 4.62              | 0.62                 |
| ทำงานด้วยความกระตือรือร้นโดยไม่คิดท้อแท้แม้ต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม                               | 48.3        | 48.3 | 3.4     | -    | -          | 4.45              | 0.57                 |
| บางครั้งรู้สึกเสียอารมณ์ที่ต้องบริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมที่พูดแล้วเข้าใจยาก แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้ | 6.9         | 41.4 | 17.2    | 10.4 | 24.1       | 2.97              | 1.35                 |
| เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อราชการ   | 41.4        | 51.7 | 6.9     | -    | -          | 4.34              | 0.61                 |
| ยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยมุสลิม                                 | 41.4        | 51.7 | 6.9     | -    | -          | 4.34              | 0.61                 |
| ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้ว่าเขาจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้                                    | 58.6        | 41.4 | -       | -    | -          | 4.59              | 0.50                 |

ตาราง 2 (ต่อ)

| รายการ  | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|---|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|   | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| ปรับการทำงานให้เหมาะกับหลักการ<br>ของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม<br>ของชาวไทยมุสลิม   | 41.4        | 51.7 | 6.9     | -    | -          | 4.34              | 0.61                 |
| ไม่รู้สึกรหนักใจที่ต้องทำงานในพื้นที่<br>บ่อยๆ แม้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชน<br>ประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อสร้าง<br>ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน<br>อย่างสม่ำเสมอ | 55.2        | 44.8 | -       | -    | -          | 4.55              | 0.51                 |
| <b>ภาพรวมด้านการทำงาน</b>   |             |      |         |      |            | 4.26              | 0.70                 |
| <b>ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา<br/>ประเพณีและวัฒนธรรม</b>  |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับการประกอบกิจกรรมทาง<br>ศาสนาของประชาชนชาวไทยมุสลิม<br>โดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิตโดย<br>ปกติสุข  | 51.7        | 44.9 | 3.4     | -    | -          | 4.48              | 0.57                 |
| เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทย<br>มุสลิม แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรม<br>ของศาสนาอิสลาม  | 55.2        | 44.8 | -       | -    | -          | 4.55              | 0.51                 |
| ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไป<br>ร่วมในกิจกรรมประเพณีและ<br>วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม  | 69          | 31   | -       | -    | -          | 4.69              | 0.47                 |
| สนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจใน<br>หลักการศาสนาประเพณีและ<br>วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม  | 44.8        | 44.9 | 10.3    | -    | -          | 4.34              | 0.67                 |



ตาราง 2 (ต่อ)

| รายการ   | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|--|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|  | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน                           | 65.5        | 31.1 | 3.4     | -    | -          | 4.62              | 0.56                 |
| พยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจในภาษาถิ่นของประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน | 41.4        | 37.9 | 17.3    | 3.4  | -          | 4.17              | 0.85                 |
| <b>ภาพรวมด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม</b>  |             |      |         |      |            | 4.48              | 0.61                 |
| <b>ภาพรวมของบัณฑิตธรรม</b>   |             |      |         |      |            | 4.26              | 0.72                 |

จากตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับบัณฑิตธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีบัณฑิตธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.26 และเมื่อแยกพิจารณาบัณฑิตธรรมของพัฒนาการออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงาน และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ผลเป็น ดังนี้

ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีบัณฑิตธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.05 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธยอมรับได้ต่อการมีเพื่อนสนิทเป็นชาวไทยมุสลิมมากที่สุด รองลงมา คือ การมีเพื่อนบ้านเป็นชาวไทยมุสลิม การให้บุตรหลานเรียนโรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของชาวไทยมุสลิม และการพักอาศัยในชุมชนชาวไทยมุสลิม ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีบัณฑิตธรรมในระดับปานกลาง คือ การยอมรับการที่รัฐบาลให้โอกาสหรือสิทธิพิเศษแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิม

ด้านการทำงาน พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีบัณฑิตธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.26 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมด้วยความเสมอภาคและจริงใจ รองลงมา คือ ไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยมุสลิมอยู่จำนวนมาก ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้ว่าเขาจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ ไม่รู้สึกอึดอัดใจหากต้อง

ทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม ต้องทำงานในพื้นที่บ่อยๆ แม้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ทำงานด้วยความกระตือรือร้น โดยไม่คิดท้อแท้แม้ต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อราชการ ยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยมุสลิม ปรับการทำงานให้เหมาะกับหลักการของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ยอมรับได้หากผู้บังคับบัญชาเป็นชาวไทยมุสลิม ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกและหวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทยมุสลิมในการทำงานในพื้นที่ สามารถพักค้างในหมู่บ้านและใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยมุสลิมอย่างมีความสุข ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีขั้นตอนธรรมในระดับปานกลางคือ บางครั้งรู้สึกเสียอารมณ์ที่ต้องบริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมที่พูดแล้วเข้าใจยาก แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้

ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีขั้นตอนธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.48 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยพบว่า ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมมากที่สุด รองลงมา คือ ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิม แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนาอิสลาม ยอมรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทยมุสลิมโดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิต โดยปกติสุข สนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในหลักการศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจในภาษาถิ่นของประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตาราง 3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับชั้นมัธยมศึกษาทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม

(N = 24)

| รายการ  | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|---|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|   | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| <b>ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว</b>  |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิทเป็นชาวไทยพุทธ                                  | 45.8        | 50.0 | 4.2     | 0.0  | 0.0        | 4.42              | 0.58                 |
| ยอมรับได้หากต้องพักอาศัยในชุมชนชาวไทยพุทธ                                 | 25.0        | 33.3 | 37.5    | 0.0  | 4.2        | 3.75              | 0.99                 |
| ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนบ้านที่เป็นชาวไทยพุทธ                               | 33.3        | 54.2 | 12.5    | 0.0  | 0.0        | 4.21              | 0.66                 |
| ยอมรับได้หากบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของชาวไทยพุทธ      | 41.7        | 50.0 | 8.3     | 0.0  | 0.0        | 4.33              | 0.64                 |
| เห็นด้วยหากรัฐบาลให้โอกาสหรือสิทธิพิเศษต่างๆ แก่ประชาชนชาวไทยพุทธ         | 29.2        | 33.3 | 33.3    | 4.2  | 0.0        | 3.88              | 0.90                 |
| <b>ภาพรวมด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว</b>                                    |             |      |         |      |            | 4.12              | 0.75                 |
| <b>ด้านการทำงาน</b>   |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับได้หากผู้บังคับบัญชาเป็นชาวไทยพุทธ                                  | 37.5        | 50.0 | 12.5    | 0.0  | 0.0        | 4.25              | 0.68                 |
| ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกและหวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทยพุทธในการทำงานในพื้นที่ | 37.5        | 45.8 | 8.3     | 4.2  | 4.2        | 4.08              | 1.02                 |

ตาราง 3 (ต่อ)

| รายการ   | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|--|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|  | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| สามารถพักค้างในหมู่บ้านและใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยพุทธอย่างมีความสุข                               | 20.8        | 50.0 | 25.0    | 4.2  | 0.0        | 3.88              | 0.80                 |
| ไม่รู้สึกรู้สึกอึดอัดใจหากต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยพุทธ  | 41.7        | 45.8 | 12.5    | 0.0  | 0.0        | 4.29              | 0.69                 |
| ยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธด้วยความเสมอภาคและจริงใจ  | 70.8        | 25.0 | 4.2     | 0.0  | 0.0        | 4.67              | 0.56                 |
| ไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยพุทธอยู่จำนวนมาก                      | 58.3        | 29.2 | 12.5    | 0.0  | 0.0        | 4.46              | 0.72                 |
| ทำงานด้วยความกระตือรือร้นโดยไม่คิดท้อแท้แม้ต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยพุทธ                               | 45.8        | 50.0 | 0.0     | 4.2  | 0.0        | 4.38              | 0.71                 |
| บางครั้งรู้สึกเสียอารมณ์ที่ต้องบริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธที่พูดแล้วเข้าใจยาก แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้ | 12.5        | 45.8 | 25.0    | 4.2  | 12.5       | 3.33              | 1.27                 |
| เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยพุทธที่มาติดต่อราชการ   | 54.2        | 41.6 | 4.2     | 0.0  | 0.0        | 4.50              | 0.59                 |
| ยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยพุทธ                                 | 20.8        | 54.2 | 16.7    | 4.1  | 4.2        | 3.83              | 0.96                 |

ตาราง 3 (ต่อ)

| รายการ  | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|---|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|   | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธแม้ว่าเขาจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้   | 62.5        | 33.3 | 4.2     | 0.0  | 0.0        | 4.58              | 0.58                 |
| ปรับการทำงานให้เหมาะกับหลักการของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ   | 20.8        | 58.3 | 16.7    | 4.2  | 0.0        | 3.96              | 0.75                 |
| ไม่รู้สึกรหนักใจที่ต้องทำงานในพื้นที่บ่อยๆ แม้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนประชาชนชาวไทยพุทธเพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ | 50.0        | 37.5 | 12.5    | 0.0  | 0.0        | 4.38              | 0.71                 |
| <b>ภาพรวมด้านการทำงาน</b>   |             |      |         |      |            | 4.20              | 0.77                 |
| <b>ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม</b>  |             |      |         |      |            |                   |                      |
| ยอมรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทยพุทธ โดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข   | 25.0        | 54.2 | 20.8    | 0.0  | 0.0        | 4.04              | 0.69                 |
| เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยพุทธ แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนาพุทธ  | 12.5        | 50.0 | 20.8    | 4.2  | 12.5       | 3.46              | 1.18                 |
| ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ  | 20.8        | 41.7 | 20.8    | 12.5 | 4.2        | 3.63              | 1.10                 |

ตาราง 3 (ต่อ)

| รายการ   | ความคิดเห็น |      |         |      |            | Mean<br>( $\mu$ ) | S.D.<br>( $\sigma$ ) |
|--|-------------|------|---------|------|------------|-------------------|----------------------|
|  | มากที่สุด   | มาก  | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |                   |                      |
| สนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ<br>ในหลักการศาสนาประเพณีและ<br>วัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ                                       | 20.8        | 50.0 | 25.0    | 4.2  | 0.0        | 3.88              | 0.80                 |
| ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือ<br>ประชาชนชาวไทยพุทธแม้เกี่ยวกับ<br>ประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน                               | 20.8        | 54.2 | 12.5    | 4.2  | 8.3        | 3.75              | 1.11                 |
| พยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจ<br>ในภาษาถิ่นของประชาชนชาว<br>ไทยพุทธเพื่อเรียนรู้และสร้าง<br>ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน | 25.0        | 66.7 | 8.3     | 0.0  | 0.0        | 4.17              | 0.56                 |
| <b>ภาพรวมด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม</b>   |             |      |         |      |            | <b>3.82</b>       | <b>0.91</b>          |
| <b>ภาพรวมของขั้นดิศธรรม</b>  |             |      |         |      |            | <b>4.05</b>       | <b>0.81</b>          |

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับขั้นดิศธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามมีขั้นดิศธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.05 และเมื่อแยกพิจารณาขั้นดิศธรรมของพัฒนาการออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงาน และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ผลเป็นดังนี้

ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามมีขั้นดิศธรรม โดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.12 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามยอมรับได้ต่อการมีเพื่อนสนิทเป็นชาวไทยพุทธมากที่สุด รองลงมา คือ การให้บุตรหลานเรียนโรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของชาวไทยพุทธ การมีเพื่อนบ้านเป็นชาวไทยพุทธยอมรับได้หากจะต้องพักอาศัยในชุมชนที่เป็นชาวไทยพุทธ

ด้านการทำงาน พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามมีขั้นดิศธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.20 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยพบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธด้วยความเสมอภาคและจริงใจมากที่สุด รองลงมา คือ ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธแม้ว่าเขาจะพูดภาษาไทยกลาง

ไม่ได้ เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยพุทธที่มาติดต่อราชการ ไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยพุทธอยู่จำนวนมาก ทำงานด้วยความกระตือรือร้น โดยไม่คิดท้อแท้แม้ต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยพุทธ ไม่รู้สึกหนักใจที่ต้องทำงานในพื้นที่บ่อยๆ แม้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนประชาชนชาวไทยพุทธเพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่รู้สึกอึดอัดใจหากต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยพุทธ ยอมรับได้หากผู้บังคับบัญชาเป็นชาวไทยพุทธ ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกและหวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทยพุทธในการทำงานในพื้นที่ ปรับการทำงานให้เหมาะกับหลักการของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ สามารถพักค้างในหมู่บ้านและใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยพุทธอย่างมีความสุข ยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยพุทธ ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีดัชนีธรรมในระดับปานกลาง คือ บางครั้งรู้สึกเลิอารมณ์ที่ต้องบริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธที่พูดแล้วเข้าใจยาก แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้

ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม มีดัชนีธรรมโดยภาพรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.82 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของด้านนี้โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามพยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจในภาษาถิ่นของประชาชนชาวไทยพุทธเพื่อเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รองลงมา คือ ยอมรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทยพุทธโดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข สนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในหลักการศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยพุทธแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ โดยมีดัชนีธรรมในระดับปานกลาง คือ ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยพุทธ แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนาพุทธ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขั้นดีธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและจำแนกแต่ละด้าน

| ขั้นดีธรรม                   | พัฒนาการศาสนาพุทธ |              | พัฒนาการศาสนาอิสลาม |              |
|------------------------------|-------------------|--------------|---------------------|--------------|
|                              | ( $\mu$ )         | ( $\sigma$ ) | ( $\mu$ )           | ( $\sigma$ ) |
| ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว    | 4.05              | 0.84         | 4.12                | 0.75         |
| ด้านการทำงาน                 | 4.26              | 0.70         | 4.20                | 0.77         |
| ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา | 4.48              | 0.61         | 3.82                | 0.91         |
| ประเพณีและวัฒนธรรม           |                   |              |                     |              |
| รวม                          | <b>4.26</b>       | <b>0.72</b>  | <b>4.05</b>         | <b>0.81</b>  |

จากตาราง 4 พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีขั้นดีธรรมระดับมาก โดยมีขั้นดีธรรมด้านการประกอบ กิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงาน และด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ตามลำดับ สำหรับพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามมีขั้นดีธรรมระดับมาก โดยมีขั้นดีธรรมด้านการทำงานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยขั้นดีธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธกับค่าเฉลี่ยขั้นดีธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ขั้นดีธรรมด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และขั้นดีธรรมด้านการทำงานก็มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ส่วนค่าเฉลี่ยขั้นดีธรรมด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธกับพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามมีค่าเฉลี่ยขั้นดีธรรมค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังค่าเฉลี่ย 4.48 และค่าเฉลี่ย 3.82 ตามลำดับ

**ข้อเสนอแนะแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่นับถือศาสนาพุทธ**

**1. ข้อเสนอแนะของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ โดยจำแนกแต่ละด้าน ดังนี้**

**ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว**

1) ทุกคนต้องให้ความจริงใจ ให้ความเอื้ออาทร รู้จักแบ่งปัน มีความรักสามัคคี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือกัน

2) การให้โศกนาหรือสิทธิพิเศษใดๆ ให้กับบุคคลชาวไทยพุทธหรือชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันต้องปฏิบัติให้เหมือนกัน อย่างเป็นสองมาตรฐาน เพราะหากเป็นสองมาตรฐาน



เป็นการให้สิทธิที่เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกัน เป็นการเลือกปฏิบัติ เพราะทุกคนมีวุฒิการศึกษาเหมือนกัน และใช้เงินภาษีของประชาชนเช่นเดียวกัน

3) ไม่ว่าจะเกิดมาในศาสนาไหน แต่เราเกิดมาในประเทศไทย ก็ถือว่าเป็นพี่น้องกัน และถ้าเกิดมาอยู่กันคนละประเทศก็ยังคงถือว่า เราก็คือเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน ก็ไม่น่าจะต่างกันตรงไหน ถ้าเราจะถือว่า เป็นพี่น้องร่วมโลกเดียวกัน เพราะทุกชาติ ศาสนา สอนให้เป็นคนดี และจิตได้สำนึก เรารู้ดีว่า สิ่งไหนถูก สิ่งไหนผิด ไม่จำเป็นต้องสอนมาก

4) การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องเข้าอกเข้าใจกัน โดยยึดหลักศาสนาของตนเอง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ไม่แสดงออกในการรังเกียจศาสนาอื่น เพราะทุกคนต้องอยู่ร่วมกันในโลกอีกนานแสนนาน

5) ควรดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนที่นับถือศาสนาทั้ง 2 ศาสนา ให้เข้าใจในระเบียบปฏิบัติของการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และลดความหวาดระแวง ตรวจสอบและดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้บิดเบือนคำสอนของศาสนา

6) ให้ทุกคนปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา แล้วจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข

7) ถ้าทุกคนยึดมั่น ทำความดี ไม่ว่าจะศาสนาใด ขอให้คิดดี ทำดี อยู่ร่วมกันได้ โดยไม่ต้องแบ่งแยกศาสนา เพราะเราเป็นคนไทยเหมือนกัน ศาสนาจึงไม่เป็นอุปสรรค

8) การให้เกียรติและยอมรับซึ่งกันและเคารพในความแตกต่าง มุ่งหาเป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ความจริงใจ สามารถสื่อสารผ่านภาษากายและภาษาตา

#### ข้อเสนอแนะด้านการทำงาน

1) ต้องทำงานยึดหลักเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา อย่างจริงจังจริงจังใจ ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ให้ความรักความเมตตา ให้เอื้อกันและกัน

2) พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างสันติสุข หากผู้นำศาสนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ออกมาแสดงบทบาทในการห้ามปราม สอนให้คนส่วนใหญ่อยู่อย่าง่ากัน ให้รักกันชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขอย่างแน่นอน

3) ให้สร้างความเสมอภาคในการทำงานของข้าราชการในพื้นที่ทุกหน่วยงาน โดยไม่แยกตามศาสนา

4) การทำงานร่วมกันต้องปรับตัวกันทุกฝ่ายไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนปรับอยู่ฝ่ายเดียว

5) ปัจจุบันการทำงานในบทบาทพัฒนากรในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกต่างของศาสนาไม่ใช่ประเด็นในการปฏิบัติงาน แต่การเข้าถึงประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาชุมชน ดังนั้น การบรรจุแต่งตั้งบุคคลในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนและเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่

6) พัฒนาการเป็นตำแหน่งที่จะต้องทำงานกับประชาชน แม้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จะแตกต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา เราก็ควรจะต้องปรับตัว ปรับทัศนคติ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม จะต้องเข้าใจหลักการศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม มุ่งศึกษาเรียนรู้ด้านภาษาท้องถิ่น เพื่อที่จะช่วยให้เราได้เข้าใจ และสร้างความเป็นกันเองต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

7) ให้เจ้าหน้าที่ที่นับถือศาสนาพุทธฝึกรอบการพูดภาษายาวี เพื่อที่จะสื่อสารในการทำงานกับประชาชนมุสลิมได้

#### ข้อเสนอแนะด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม

1) ศาสนาพุทธสามารถยอมรับคนที่นับถือศาสนาอิสลามได้ทุกรูปแบบไม่ว่าการปฏิบัติงาน ปฏิบัติกิจทางด้านศาสนา

2) ควรจัดให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ เช่น การแข่งขันกีฬา การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

3) ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างผู้นับถือศาสนาอิสลามและผู้นับถือพุทธ ควรมีการแนะนำบางเรื่องที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธไม่รู้

#### 2. ข้อเสนอแนะของพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยจำแนกแต่ละด้าน ดังนี้

##### ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว

1) การที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสุขได้ เราต้องให้ความไว้วางใจกันช่วยเหลือกัน

2) ให้ยึดว่าทุกคนเป็นพี่น้องกันแม้ต่างศาสนา ควรปรับตัวเข้าหากันและกัน ต้องสร้างความเข้าใจ ให้เกิดความรักความสามัคคี เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่สร้างเงื่อนไข ต่างคนต่างต้องรู้ถึงวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของกันและกัน

3) ทุกศาสนาควรที่จะปรับตัวเข้าหากันได้ อย่าพยายามสร้างแตกแยก ยอมรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย สังคมถึงจะอยู่กัน ได้อย่างสันติสุขต่อไป

### ข้อเสนอแนะด้านการทำงาน

1) การอยู่ร่วมกันของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ หากผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความชัดเจนในการดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ชุมชน และสร้างความมั่นใจให้กับลูกบ้าน จะทำให้ความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ยังคงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีปัญหา

2) ต้องสร้างความเข้าใจเพื่อให้ลดความหวาดระแวง พยายามให้พูดคุยถึงเกี่ยวกับชาติพันธุ์มลายู เพราะส่วนใหญ่ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เดิมเป็นพี่น้องกันทางชาติพันธุ์ ซึ่งสมัยก่อน ยุคลังกาสุกะ นับถือศาสนาฮินดูเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ที่หมู่บ้านเกาะสะทอน ตำบลเกาะสะทอน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในหมู่บ้านเดียวกัน มีโต๊ะอิหม่ามกับเจ้าอาวาส เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน

### ข้อเสนอแนะด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม

1) ให้ทุกคนยึดมั่นในหลักปฏิบัติของศาสนาแต่ละศาสนา ข้อปฏิบัติของศาสนาพุทธมีอะไร หลักการอิสลามมีข้อปฏิบัติข้อห้ามหรือข้อจำกัดอะไรบ้าง ควรจะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อเข้าใจทั้งสองฝ่าย เราจะอยู่กับคนต่างศาสนาอย่างมีความสุข ไม่ก้าวท้าวในหลักคำสอนของแต่ละศาสนา ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2) ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันด้วยใจจริง ไม่ดูถูกดูแคลน กล่าววาจาต่อเสียดในเรื่องศาสนา ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกันและกัน ลดความหวาดระแวง โดยเฉพาะต่อพี่น้องที่นับถือศาสนาอิสลามที่เคร่งครัดในศาสนาว่า ต้องเป็นคนกลุ่มหัวรุนแรง

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อเปรียบเทียบขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ระหว่างพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธกับพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ พัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด จำนวน 53 คน โดยแยกผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 29 คน และพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบ เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามสำหรับพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ และแบบสอบถามสำหรับพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์ข้อมูลทาง สถิติโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรม SPSS for Windows Version 16.0 ในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของประชากรและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร

#### 1. สรุปผลการวิจัย

##### 1.1 ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท และมีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นระยะเวลา 6 - 10 ปี ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ได้แก่ จังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และสงขลา) มาก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่รู้สึกยินดี ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่ได้เตรียมตัวโดยการศึกษาข้อมูลต่างๆ และเมื่อได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้แล้ว ทั้งหมดมีความรู้สึกดีสามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้ได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท มีสถานภาพสมรส เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัด

นราธิวาสเป็นระยะเวลา 1-5 ปี และ 11-20 ปี ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ได้แก่ จังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และสงขลา) มาก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนราธิวาส รู้สึกยินดี ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่ได้เตรียมตัวโดยการศึกษาข้อมูลต่างๆ และเมื่อได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้ได้

## 1.2 ระดับขั้นดิธรรม

ผลการวิเคราะห์ระดับขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านและรายละเอียด คือ **ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม** ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิม แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนาอิสลาม **ด้านการทำงาน** ยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมด้วยความเสมอภาคและจริงใจ ไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยมุสลิมอยู่จำนวนมาก ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้ว่าจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ หมู่บ้าน/ชุมชนประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ทำงานด้วยความกระตือรือร้น โดยไม่คิดท้อแท้แม้ต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อราชการ ยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยมุสลิม ยอมรับได้หากผู้บังคับบัญชาเป็นชาวไทยมุสลิม ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกและหวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทยมุสลิมในการทำงานในพื้นที่ **ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว** ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิทเป็นชาวไทยมุสลิม ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนบ้านที่เป็นชาวไทยมุสลิม ยอมรับได้หากบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของชาวไทยมุสลิม ยอมรับได้หากต้องพักอาศัยในชุมชนชาวไทยมุสลิม

ผลการวิเคราะห์ระดับขั้นดิธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านและรายละเอียด คือ **ด้านการทำงาน** ยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธด้วยความเสมอภาคและจริงใจ ยินดีที่จะบริการแก่ประชาชนชาวไทยพุทธแม้ว่าจะพูดภาษาไทยกลางไม่ได้ เวลาเหนื่อยก็ยังพูดจาดีกับประชาชนชาวไทยพุทธที่มาติดต่อราชการ **ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว** ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิทเป็นชาวไทยพุทธ ยอมรับได้หากบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับบุตรหลานของชาวไทยพุทธ ยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนบ้านที่เป็นชาวไทยพุทธ **ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม**

พยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจในภาษาถิ่นของประชาชนชาวไทยพุทธเพื่อเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ยอมรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทยพุทธโดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข สนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในหลักการศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยพุทธแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน ยินดีที่จะไปร่วมหากได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ เต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยพุทธ แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนาพุทธ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบขั้นดัชนีธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธกับขั้นดัชนีธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้ง 3 ด้าน พบว่า พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ มีขั้นดัชนีธรรมด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมมีมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงาน ส่วนด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวน้อยที่สุด ในขณะที่ขั้นดัชนีธรรมของพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลามด้านการทำงานมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว และด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างขั้นดัชนีธรรมแต่ละด้าน พบว่า ด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวระหว่างทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และขั้นดัชนีธรรมด้านการทำงานระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม ก็มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันเช่นกัน ส่วนขั้นดัชนีธรรมด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างแตกต่างกัน โดยพัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธ มีขั้นดัชนีธรรมสูงกว่าพัฒนาการที่นับถือศาสนาอิสลาม

### 1.3 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ทีนับถือศาสนาพุทธ

#### ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว

ให้ทุกคนต้องมีความจริงใจ ให้ความเอื้ออาทร รู้จักแบ่งปัน มีความรักสามัคคี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือ ให้สิทธิผลประโยชน์ต่างต้องเท่าเทียมกัน ต้องเข้าอกเข้าใจกัน โดยยึดตามหลักศาสนาของตนเอง ต้องสร้างความสัมพันธ์ลดความหวาดระแวง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทุกคนควรปรับตัวเข้าหากันและกัน ต้องสร้างความเข้าใจ ให้เกิดความรักความสามัคคี เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่สร้างเงื่อนไข ต่างคนต่างต้องรู้ถึงวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของกันและกัน

### ข้อเสนอแนะด้านการทำงาน

ต้องทำงานยึดหลักเข้าใจเข้าถึงและพัฒนาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ให้ความรักความเมตตา ให้อภัยกัน ทุกฝ่ายต้องออกมาแสดงบทบาทเสริมสร้างสันติสุข สร้างความเสมอภาคในการทำงานของข้าราชการในพื้นที่ทุกหน่วยงานโดยไม่แยกตามศาสนา การทำงานร่วมกันทุกฝ่ายต้องปรับตัวกันไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนปรับอยู่ฝ่ายเดียว ต้องเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ การทำงานต้องปรับตัว ปรับทัศนคติ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม ต้องมุ่งศึกษาเรียนรู้ด้านภาษาท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจและสร้างความเป็นกันเองต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น ต้องสร้างความเข้าใจโดยให้พูดถึงเกี่ยวกับชาติพันธุ์มลายู ซึ่งเดิมเป็นพี่น้องกันทางชาติพันธุ์ ทั้งนี้ เพื่อลดความหวาดระแวงกัน

### ข้อเสนอแนะด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม

ควรจัดให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ เช่น การแข่งขันกีฬา การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ทุกคนยึดมั่นในหลักปฏิบัติของศาสนาแต่ละศาสนา ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันด้วยใจจริง ไม่ดูถูกดูแคลน กล่าววาจาต่อเสียดในเรื่องศาสนา ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกันและกัน ลดความหวาดระแวง โดยเฉพาะต่อพี่น้องที่นับถือศาสนาอิสลามที่เคร่งครัดในศาสนาว่า ต้องเป็นคนกลุ่มหัวรุนแรง

## 2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยืนยันได้ว่าพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีระดับขั้นวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์อยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงาน และด้านเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ด้วยสาเหตุกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่มีนโยบายและเป้าหมายหลักคือการพัฒนาชุมชน พัฒนาการต้องรับผิดชอบประจำตำบลทำงานร่วมกับประชาชน กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้กำหนดข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2552 คือ พัฒนาการพึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในสิทธิ เสรีภาพ ยึดหลักความเสมอภาค และให้เกียรติประชาชน พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อประชาชน และชุมชน พึงมีจิตสาธารณะ มุ่งมั่น เสียสละ อุทิศตนเพื่อสังคมและชุมชน พึงปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน พึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม กล่าวสั้นหัดในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม พึงดำรงชีวิตและปฏิบัติงานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พึงเป็นผู้มี

มนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อประชาชนและเครือข่าย พี่ใฝ่รู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนางานและทีมงานอย่างต่อเนื่อง และพึงมีจิตสำนึกและแสดงออกซึ่งความศรัทธา และเชื่อมั่นต่อองค์กร ซึ่งการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนดังกล่าว เป็นการสร้างคุณลักษณะของพัฒนากรที่สัมพันธ์สอดคล้องและเกื้อกูลกับหลักการพัฒนาชุมชน เน้นให้พัฒนากรสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับชุมชน ต้องลงปฏิบัติในพื้นที่บ่อยๆ ต้องปักค้ำกินในหมู่บ้าน เพื่อถือโอกาสพบปะประชาชน ในการพัฒนาชุมชน โดยให้ยึดถือตามปรัชญาและหลักการพัฒนาชุมชน พัฒนาการทุกคนจึงสามารถปรับตัว ปรับทัศนคติ ให้เข้าสภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของประชาชน ซึ่งเป็นงานที่จะต้องทำงานร่วมกับประชาชน แม้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมก็ตาม

สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่นับถือศาสนาพุทธ พบว่า ด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ พัฒนาการที่นับถือศาสนาพุทธมีข้อเด่นที่ศาสนาพุทธไม่มีข้อห้ามในการที่ร่วมกิจกรรมกับทุกศาสนา สามารถยอมรับ หรือสามารถเข้าร่วม หรือช่วยเหลือ สนับสนุนในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยมุสลิมได้ หรือของประชาชนชาวไทยที่นับถือศาสนาต่างๆ ได้ทุกศาสนา ขณะที่ศาสนาอิสลามมีกฎบัญญัติห้ามในอิสลามที่ทุกคนต้องละเว้นบางกรณีถึงขั้นห้ามเด็ดขาด เช่น การเลียนแบบในเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อ หรือกระทำตนเหมือนกับคนนอกศาสนา เป็นต้น

สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ด้านการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้วยเหตุผลในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่มีประชาชนชาวไทยมุสลิมและประชาชนชาวไทยพุทธจำนวนน้อย ทำให้การทำงานของพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นการทำงานกับประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ และถึงแม้ว่าจะทำงานร่วมกับประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธก็ตาม แต่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็มีความเข้าใจต่อหลักศาสนาวัฒนธรรมประเพณีของศาสนาอิสลามอยู่แล้ว

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้



1) ด้านการแต่งตั้งพัฒนากรรับผิดชอบประจำตำบล ผู้บังคับบัญชาควรพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความสมัครใจและพิจารณาตามความเหมาะสมของบุคคลกับสภาพท้องถิ่น เช่น เหมาะสมกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

2) ด้านการจัดอบรมก่อนประจำการ หน่วยงานควรจัดฝึกอบรมพัฒนากรก่อนประจำการ ด้วยการสอดแทรกวิชาความรู้เกี่ยวกับหลักศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้พัฒนากรที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามารถปรับตัว ปรับทัศนคติได้เร็วขึ้นตามที่ได้เรียนรู้ และสำหรับพัฒนากรที่นับถือศาสนาอิสลาม ควรเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ทางด้านหลักการของศาสนาอิสลาม เพื่อทำความเข้าใจในหลักการของศาสนาอย่างแท้จริง เช่น เมื่อต้องลงไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่แล้ว หากสิ่งไหนเห็นว่าจะกระทบกับหลักศาสนาอิสลามแล้ว ควรที่จะปฏิบัติตนอย่างไร

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้ผู้ที่ต้องการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมทางชาติพันธุ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรศึกษาวิจัยทั้งด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในพื้นที่

## บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2550. **คู่มือการวิเคราะห์ประเมินชุมชนด้วยเครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- \_\_\_\_\_. 2553. **รายงานผลการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานหลังการปรับบทบาทภารกิจ และอำนาจหน้าที่ตามโครงการสร้างการแบ่งส่วนราชการ กรมการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน. 2552. **คู่มือข้อบังคับกรมการพัฒนาชุมชนและคำอธิบายการปฏิบัติตามบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กองฝึกอบรม. 2537. **คู่มือปฏิบัติงานในวันสำคัญทางศาสนาสำหรับพัฒนากร**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. 2549. **รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติเอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์**. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี (ศพส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดภาคใต้ชายแดนวุฒิสภา. 2549. **รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดภาคใต้ชายแดนวุฒิสภา**. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ
- ครองชัย หัตถา. 2550. **รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง สังคมพหุวัฒนธรรมกับความมั่นคงของชาติกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- นิรันดร์ จงวุฒิวาศย์. 2550. **สถาปนากกรม**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- นิรันดร์ พันทรกิจ. 2550. **อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ. สำนักงานความร่วมมือเพื่อเผยแพร่และสอนอิสลาม อี-ร็อบวะฮู**. กรุงเทพฯ: ประเทศซาอุดีอาระเบีย.
- ปรีดา สถาวร. 2550. “**ขันติธรรมและเสรีภาพทางศาสนาตามแนวคิดของจอห์น ล็อก : ศึกษาวิจัยไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475-2540**”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มดิชน. 2551. (19 พฤษภาคม). **ขันติธรรม**. สมเด็จพระพุทธาจารย์.
- \_\_\_\_\_. 2551. (13 กรกฎาคม). **ขันติธรรม**. พระราชสุธีโสภณ.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.). 2549. เวทีสาธารณะมหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 4 การมีส่วนร่วม  
ในการสร้างองค์ความรู้แก่นแท้ของหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา. นครปฐม:  
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: 99  
กรู๊ป จำกัด.

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2. 2536. วิถีชีวิตของชาวมุสลิม. ยะลา: โรงพิมพ์สำนักงาน  
ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2.

สำนักพัฒนาบุคลากร. 2550. คู่มือการปฐมนิเทศข้าราชการพนักงานราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น  
และพนักงานรัฐวิสาหกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด  
ชายแดนภาคใต้

สุรชาติ บำรุงสุข. 2549. การก่อความไม่สงบในภาคใต้ของไทย. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคง  
ศึกษา.

สุรพศ ทวีศักดิ์. 2551. (15 มิถุนายน). การมีขันติธรรมทางสังคม. กรุงเทพฯ

อมรา พงศาพิชญ์. 2541. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

## แบบสอบถาม

เพื่อศึกษาขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

-----

คำชี้แจง (สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ)

แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านขั้นตอนธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ด้านข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธของผู้ตอบแบบสอบถาม

จงตอบคำถามโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ หรือเขียนข้อความลงในช่องว่างที่

กำหนดให้แล้วแต่กรณี

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัด.....

1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

1.5 รายได้ต่อเดือน (รวมเบี้ยเลี้ยงและรายได้อื่นๆ)

- ไม่เกิน 10,000 บาท
- 10,001-15,000 บาท
- 15,001-20,000 บาท
- 20,001-25,000 บาท
- มากกว่า 25,000 บาท

1.6 สถานภาพทางครอบครัว

- โสด
- สมรส
- แยกกันอยู่
- หย่าร้าง

1.7 ท่านเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส รวมระยะเวลา.....ปี.....เดือน

1.8 ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ท่านเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาก่อนหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย ระบุ

- 1) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 2) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 3) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 4) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 5) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....

1.9 ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ครั้งแรกที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนี้

- รู้สึกยินดี
- เฉย ๆ
- ไม่อยากมา

1.10 ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ท่านได้เตรียมตัวอย่างไรบ้าง

( เช่น ศึกษาหาข้อมูลของพื้นที่ ศึกษาคนในพื้นที่ ศึกษาวิธีการปฏิบัติงานจากคนอื่น ๆ ฯลฯ )

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

1.11 เมื่อท่านได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้แล้ว ท่านมีความรู้สึกอย่างไร

- มีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติในพื้นที่นี้ได้
- มีความรู้สึกแย่ อยากย้ายไปยังพื้นที่อื่นทันที

\*\*\*\*\*

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านขนัตริธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส  
คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่า เห็นด้วย

| ที่ | รายการ   | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|--|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |  | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
| 1   | ท่านยอมรับได้ หากผู้บังคับบัญชา<br>ของท่านเป็นชาวไทยมุสลิม                           |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 2   | ท่านยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิท<br>เป็นชาวไทยมุสลิม                                   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 3   | ท่านยอมรับได้ หากท่านต้องพัก<br>อาศัยในชุมชนชาวไทยมุสลิม                             |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 4   | ท่านยอมรับได้ที่จะมีเพื่อน<br>บ้านที่เป็นชาวไทยมุสลิม                                |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 5   | ท่านยอมรับได้ หากบุตรหลาน<br>เข้าเรียนใน โรงเรียนเดียวกับ<br>บุตรหลานของชาวไทยมุสลิม |                       |                 |                     |                  |                        |                    |

| ที่ | รายการ  | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|---|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |   | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
| 6   | ท่านเห็นด้วย หากรัฐบาลให้โอกาส หรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่ประชาชนชาวไทยมุสลิม                              |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 7   | ท่านไม่มีความรู้สึกแปลกแยก และหวาดระแวงต่อประชาชนชาวไทยมุสลิมในการทำงานในพื้นที่                        |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 8   | ท่านสามารถพักค้างในหมู่บ้าน และใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนชาวไทยมุสลิมอย่างมีความสุข                         |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 9   | ท่านยอมรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนชาวไทยมุสลิม โดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิต โดยปกติสุขของท่าน |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 10  | ท่านไม่รู้สึกรอคอยใจ หากต้องทำงานกับประชาชนชาวไทยมุสลิม   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 11  | ท่านยินดีที่จะให้บริการแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิมด้วยความเสมอภาคและจริงใจ                                   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 12  | ท่านไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยมุสลิมอยู่จำนวนมาก                 |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 13  | ท่านเต็มใจช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้จะเป็นเรื่อง   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |



| ที่ | รายการ  | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|---|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |   | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
|     | เกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนา<br>อิสลาม  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 14  | ท่านยินดีที่จะไปร่วม หาก<br>ได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรม<br>ประเพณีและวัฒนธรรมของ<br>ชาวไทยมุสลิม                       |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 15  | ท่านสนใจที่จะศึกษา เพื่อทำ<br>ความเข้าใจในหลักการศาสนา<br>ประเพณี และวัฒนธรรมของ<br>ชาวไทยมุสลิม                        |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 16  | ท่านยินดีที่จะบริการแก่ประชาชน<br>ชาวไทยมุสลิม แม้ว่าเขาจะพูด<br>ภาษาไทยกลางไม่ได้                                      |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 17  | ท่านทำงานด้วยความกระตือรือร้น<br>โดยไม่คิดท้อแท้ แม้ต้องทำงาน<br>กับประชาชนชาวไทยมุสลิม                                 |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 18  | ท่านปรับการทำงานให้เหมาะกับ<br>หลักการของศาสนา ประเพณี<br>และวัฒนธรรมของชาวไทย<br>มุสลิม                                |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 19  | บางครั้งท่านรู้สึกเสียอารมณ์ที่<br>ต้องบริการแก่ประชาชนชาว<br>ไทยมุสลิมที่พูดแล้วเข้าใจยาก<br>แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้ |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 20  | เวลาที่ท่านเหนื่อยท่านก็ยัง<br>พูดจาดีกับประชาชนชาวไทย  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |

| ที่ | รายการ   | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|--|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |  | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
|     | มุสลิมที่มาติดต่อราชการ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 21  | ท่านยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวไทยมุสลิมแม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกับประเพณีวัฒนธรรมของท่าน                             |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 22  | ท่านไม่รู้สึกรังเกียจที่ต้องทำงานในพื้นที่บ่อ ๆ แม้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 23  | ท่านพยายามสนทนาสื่อสารทำความเข้าใจในภาษาถิ่นของประชาชนชาวไทยมุสลิมเพื่อเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน                         |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 24  | ท่านยินดีปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคุณลักษณะของประชาชนชาวไทยมุสลิม   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |

\*\*\*\*\*

**ตอนที่ 3** ด้านข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และผู้ที่นับถือศาสนาพุทธของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....

.....

.....

.....



## แบบสอบถาม

เพื่อศึกษาขั้นดิถีธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

-----

คำชี้แจง (สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลาม)

แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขั้นดิถีธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านขั้นดิถีธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ด้านข้อเสนอแนะแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธของผู้ตอบแบบสอบถาม

จงตอบคำถามโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ หรือเขียนข้อความลงในช่องว่างที่

กำหนดให้แล้วแต่กรณี

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัด.....

1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

1.5 รายได้ต่อเดือน (รวมเบี้ยเลี้ยงและรายได้อื่นๆ)

ไม่เกิน 10,000 บาท

10,001-15,000 บาท

15,001-20,000 บาท

20,001-25,000 บาท

มากกว่า 25,000 บาท

## 1.6 สถานภาพทางครอบครัว

- โสด  
 สมรส  
 แยกกันอยู่  
 หย่าร้าง

1.7 ท่านเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส รวมระยะเวลา.....ปี.....เดือน

1.8 ก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ท่านเคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาก่อนหรือไม่

- ไม่เคย  
 เคย ระบุ

- 1) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 2) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 3) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 4) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....
- 5) อำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลา.....

1.9 ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ครั้งแรกที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนี้

- รู้สึกยินดี  
 เฉย ๆ  
 ไม่อยากมา

1.10 ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ท่านได้เตรียมตัวอย่างไรบ้าง

( เช่น ศึกษาหาข้อมูลของพื้นที่ ศึกษาคนในพื้นที่ ศึกษาวิธีการปฏิบัติงานจากคนอื่น ๆ ฯลฯ )

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

1.11 เมื่อท่านได้มาสัมผัสและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นี้แล้ว ท่านมีความรู้สึกอย่างไร

- มีความรู้สึกดี สามารถปฏิบัติในพื้นที่นี้ได้
- มีความรู้สึกแย่ อยากย้ายไปยังพื้นที่อื่นทันที

\*\*\*\*\*

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านทัศนคติธรรมทางชาติพันธุ์ของพัฒนากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่า เห็นด้วย

| ที่ | รายการ  | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|---|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |   | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
| 1   | ท่านยอมรับได้ หากผู้บังคับบัญชา<br>ของท่านเป็นชาวไทยพุทธ                                  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 2   | ท่านยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนสนิท<br>เป็นชาวไทยพุทธ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 3   | ท่านยอมรับได้ หากท่านต้องพัก<br>อาศัยในชุมชนชาวไทยพุทธ                                    |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 4   | ท่านยอมรับได้ที่จะมีเพื่อนบ้านที่<br>เป็นชาวไทยพุทธ                                       |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 5   | ท่านยอมรับได้ หากบุตรหลาน<br>เข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับ<br>บุตรหลานของชาวไทยพุทธ         |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 6   | ท่านเห็นด้วย หากรัฐบาลให้<br>โอกาส หรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ<br>แก่ประชาชนชาวไทยพุทธ           |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 7   | ท่านไม่มีความรู้สึกแปลกแยก<br>และหวาดระแวงต่อประชาชน<br>ชาวไทยพุทธในการทำงานใน<br>พื้นที่ |                       |                 |                     |                  |                        |                    |

| ที่ | รายการ  | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|---|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |   | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
| 8   | ท่านสามารถพักผ่อนในหมู่บ้าน<br>และใช้ชีวิตร่วมกับประชาชน<br>ชาวไทยพุทธอย่างมีความสุข                              |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 9   | ท่านยอมรับการประกอบกิจกรรม<br>ทางศาสนาของประชาชนชาวไทย<br>พุทธ โดยไม่กระทบกับการดำเนิน<br>ชีวิต โดยปกติสุขของท่าน |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 10  | ท่านไม่รู้สึกรู้สึกอึดอัดใจ หากต้อง<br>ทำงานกับประชาชนชาวไทย<br>พุทธ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 11  | ท่านยินดีที่จะให้บริการแก่<br>ประชาชนชาวไทยพุทธด้วย<br>ความเสมอภาคและจริงใจ                                       |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 12  | ท่านไม่ปฏิเสธเมื่อถูกเสนอ<br>ให้รับผิดชอบในพื้นที่ตำบล<br>ที่ส่วนใหญ่มีชาวไทยพุทธ<br>อยู่จำนวนมาก                 |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 13  | ท่านเต็มใจช่วยเหลือประชาชน<br>ชาวไทยพุทธ แม้จะเป็นเรื่อง<br>เกี่ยวกับกิจกรรมของศาสนา<br>พุทธ                      |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 14  | ท่านยินดีที่จะไปร่วม หาก<br>ได้รับเชิญให้ไปร่วมในกิจกรรม<br>ประเพณีและวัฒนธรรมของ<br>ชาวไทยพุทธ                   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 15  | ท่านสนใจที่จะศึกษา เพื่อทำ<br>ความเข้าใจในหลักการศาสนา  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |

| ที่ | รายการ   | ความคิดเห็น           |                 |                     |                  |                        | สำหรับ<br>ผู้วิจัย |
|-----|--|-----------------------|-----------------|---------------------|------------------|------------------------|--------------------|
|     |  | เห็นด้วย<br>มากที่สุด | เห็นด้วย<br>มาก | เห็นด้วย<br>ปานกลาง | เห็นด้วย<br>น้อย | เห็นด้วย<br>น้อยที่สุด |                    |
|     | ประเพณี และวัฒนธรรมของ<br>ชาวไทยพุทธ   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 16  | ท่านยินดีที่จะบริการแก่ประชาชน<br>ชาวไทยพุทธ แม้ว่าเขาจะพูด<br>ภาษาไทยกลางไม่ได้   |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 17  | ท่านทำงานด้วยความกระตือรือร้น<br>โดยไม่คิดท้อแท้ แม้ต้องทำงาน<br>กับประชาชนชาวไทยพุทธ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 18  | ท่านปรับการทำงานให้เหมาะกับ<br>หลักการของศาสนา ประเพณี และ<br>วัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 19  | บางครั้งท่านรู้สึกเสียอารมณ์ที่<br>ต้องบริการแก่ประชาชนชาว<br>ไทยพุทธที่พูดแล้วเข้าใจยาก<br>แต่ก็เต็มใจที่จะบริการให้          |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 20  | เวลาที่ท่านเหนื่อยท่านก็ยัง<br>พูดจาดีกับประชาชนชาวไทย<br>พุทธที่มาติดต่อราชการ  |                       |                 |                     |                  |                        |                    |
| 21  | ท่านยินดีที่จะให้ความช่วย<br>เหลือประชาชนชาวไทยพุทธ<br>แม้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม<br>ซึ่งแตกต่างกับประเพณี<br>วัฒนธรรมของท่าน |                       |                 |                     |                  |                        |                    |





.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

\*\*\*\*\*

ขอขอบคุณ ที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม  
นักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์  
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

## ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดนราธิวาส

### ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีเนื้อที่ประมาณ 4,475.43 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,797,143.75 ไร่ พื้นที่ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นป่าไม้และภูเขา มีภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี เป็นแนวกันพรมแดนไทย – มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่มแม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก

### ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจโดยทั่วไปของจังหวัดนราธิวาสขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ อาชีพหลัก คือ การทำเกษตรกรรม เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสมีเนื้อที่ทั้งหมด 2,797.144 ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองด้านการเกษตรจำนวน 1,659,710 ไร่หรือร้อยละ 59.34 ของเนื้อที่ทั้งหมด พื้นที่การเพาะปลูกเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ยางพารา ไม้ผลที่ทำรายได้อย่างมากเช่น ลองกอง เงาะ ทุเรียน มังคุด ฯลฯ ข้าว มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน พืชไร่และพืชผัก ส่วนด้านปศุสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร เป็ด ไก่ ห่าน ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อใช้ในการบริโภคในครัวเรือน ส่วนที่ขายเป็นรายได้เสริมในครัวเรือน สายพันธุ์สัตว์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งให้ผลผลิตต่ำ ยกเว้น สุกร ไก่ กระตัง และไข่ไก่ ซึ่งได้มีการเลี้ยงสายพันธุ์ดี ให้ผลผลิตตามความต้องการของตลาด สำหรับชนิดของสัตว์เลี้ยงมีความผูกพันกับวิถีการดำรงชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและประเพณี ซึ่งภาพรวมในการผลิต ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยเฉพาะ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร ต้องอาศัยการนำเข้าจากภาคกลางและจังหวัดใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ผลของการเคลื่อนย้ายสัตว์ก่อให้เกิดโรคระบาดสัตว์หลายชนิดมาด้วยและด้านการประมงซึ่งมีราษฎรที่ประกอบอาชีพประมงจำนวน 3,321 ครัวเรือน โดยทั่วไปราษฎรสนใจในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีการเลี้ยงปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อยในกระชัง การเลี้ยงกุ้งทะเลในบ่อดิน ปลาน้ำจืดที่นิยมเลี้ยง คือ ปลานิล ปลาไน ปลาดุก ปลาตะเพียนขาว ปลาสาวย ปลาแรด ปลาบ้า ปลาจีน ปลากดเหลือง ปลาชี่สกเทศ ปลากระพงขาว กะพงแดง เถ้า หรือปลากะรัง ส่วนการประมงทะเลในปัจจุบันส่วนใหญ่จะทำบริเวณชายฝั่ง ในเขตท้องที่อำเภอเมืองนราธิวาส ตากใบ โดยมีประเภทรูปร่างและเรือประมงขนาดเล็ก เรือประมงขนาดใหญ่ ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสปัจจุบันโดยรวม ชะลอตัวไม่มากนัก ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นภาค

เศรษฐกิจหลักชะลอตัวด้วยปัจจัยลบจากปริมาณผลผลิตยางที่ลดลง และเศรษฐกิจของจังหวัดก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจากสถานการณ์ด้านราคาน้ำมันสูงขึ้น ส่วนการค้าชายแดนสินค้าที่ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ อาหารสัตว์ ผลไม้ และสินค้านำเข้า ได้แก่ ไม้แปรรูป ไม้หอม เศษกระดาษ และปลาทุแห้งเย็น

### ข้อมูลด้านสังคม

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีลักษณะทางสังคมที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 82 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 17 นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 1 ลักษณะสังคมแบ่งออกได้ตามภาษาและศาสนา เป็น 3 รูปแบบ คือ

- 1) สังคมชุมชนที่พูดภาษามลายูท้องถิ่น จะนับถือศาสนาอิสลาม
- 2) สังคมชุมชนที่พูดภาษาไทย จะนับถือศาสนาพุทธ
- 3) สังคมชุมชนที่พูดภาษาจีน จะนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์

ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและไม่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นๆ เช่น การแต่งกาย การขึ้นบ้านใหม่ วันสงกรานต์ การบวชนาค วันออกพรรษา ประเพณีเดือนสิบ (วันสารทไทย) และประเพณีลอยกระทง และชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์ ก็จะมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับจังหวัดอื่น ๆ แต่สำหรับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีความแตกต่างไปบ้างกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจากจังหวัดอื่นๆ

### การแต่งกาย

การแต่งกายของชาวนราธิวาสปัจจุบัน แต่งกายตามลัทธิศาสนาที่ตนนับถือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามก็แต่งกายแบบที่นิยมของชาวมุสลิมโดยทั่วไป ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธก็แต่งกายตามแบบของชาวไทยที่นิยมโดยทั่วไป ชาวพุทธไม่ได้นิยมเครื่องแต่งกายแบบชาวฮินดูหรือชาวอินเดีย อันเป็นแหล่งของศาสนาพุทธ ชาวพุทธในชนบทแต่งกายแบบไทยแท้ตามสบาย ถ้าอยู่ในเมืองแต่งกายแบบสากลหรือตามที่ทางราชการไทยบัญญัติ ชาวชนบทที่กล่าวว่าแต่งกายตามสบายนั้น เพราะภาคใต้มีอากาศแบ่งเป็น 2 ฤดู คือฤดูร้อน กับฤดูฝน เท่านั้น ไม่มีฤดูหนาว ชาวชนบทที่เรียกว่าชาวบ้านนั้น ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม เรื่องการสวมเสื้อมีความจำเป็นน้อย ลีนเปลื้องจึงไม่ใคร่สวมเสื้อ เว้นแต่ผู้หญิง ผู้ชายจะนุ่งโสร่งหรือกางเกงขาสั้น โปกหัวหรือคลุมหัว ทำไร่ ทำนา ทำสวนหรือหาปลา ถ้าเข้าเมืองหรือเข้าสังคม ก็แต่งกายเรียบร้อย ตามความนิยมของสังคมใน

ท้องถิ่น นั้น สำหรับชาวมุสลิมผู้คงแก่เรียนในทางศาสนา มักนิยมแบบชาวอาหรับก็มีอยู่เป็นอันมาก จะเห็นอยู่ทั่วไป

### ประเพณีของชาวไทยพุทธ

1) **ประเพณีชิงเปรต** การชิงเปรตเป็นประเพณีเนื่องในเทศกาลเดือนสิบของชาวพุทธ ที่นับถือศาสนาพุทธ โดยจัดในวัดทุกวัด ในวันแรม 14 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ เดือน 10 โดยการจัดตำรับอาหารคาวหวาน ไปวางเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้เปรตชน ร้านที่วางอาหารเรียกว่า ร้านเปรต สร้างไว้กลางวัด ยกเสาสูง 4 เสาข้าง เสาเดียวข้างและนิยมจัดทำร้านเปรต 2 ร้าน โดยออกแบ่งเป็นร้านเสาสูง สำหรับคนหนุ่มที่มีกำลังวังชาในการปีนป่าย อีกร้านเป็นเสาเตี้ยสูงแค่อว สำหรับให้เด็กและผู้หญิง โดยแย่งชิงเพื่อความสนุกสนาน บนร้านเปรตจะมีสายสิญจน์วงล้อมไว้รอบและต่อยาวไปจนถึงที่พระสงฆ์นั่งทำพิธีกรรม เมื่อทำพิธีเสร็จแล้ว จะมีผู้ตระหนักรให้สัตยาณบรรดาผู้มาร่วมงานทำบุญ ก็จะเข้าไปรุมแย่งสิ่งของอาหารคาวหวานที่อยู่บนร้านเปรตอย่างสนุกสนาน ซึ่งเรียกว่า ชิงเปรต

2) **ประเพณีบังกุลบัว** การบังกุลบัวคือการทำบุญระลึกถึงญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และนำกระดูกมาบรรจุไว้ในบัว (ที่บรรจุอัฐิ) ประจำหมู่บ้าน ในแต่ละวัดหรือบัวประจำตระกูล มีขึ้นระหว่างเดือน 5 แรม 1 ค่ำ ของทุกปีเป็นต้นไป ถือเป็นงานชุมนุมญาติของแต่ละหมู่บ้านตำบล โดยเมื่อถึงวันบังกุลบัว ญาติพี่น้องลูกหลาน ที่ไปประกอบอาชีพหรือไปอยู่ต่างถิ่น จะพร้อมใจกลับบ้านเพื่อทำบุญในวันนี้ และจะมีการทำความสะอาดตกแต่งบัว บางที่เรียกประเพณีนี้ว่า ทำบุญรดน้ำบัว

3) **ประเพณีลาซัง** ลาซัง เป็นประเพณีประจำปีของชาวไทยพุทธ แถวอำเภอตากใบ เรียกว่า ลัมซัง กินขนมจีน ประเพณีเกิดขึ้นเนื่องจากความเชื่อเรื่องทีนา เรื่องแม่โพสพ โดยเชื่อว่าถ้าจัดทำพิธีนี้แล้วจะทำให้หน้าข้าวปีต่อไปงดงาม ให้ผลผลิตสูง เพราะชาวนารู้คุณเจ้าทีนาและแม่โพสพ หลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ผู้นำชุมชนก็จะกำหนดวันลัมซัง พร้อมนิมนต์พระจากวัดใกล้ ๆ 3-5 รูป เพื่อทำพิธีทางศาสนา หลังเสร็จพิธีแล้ว ชาวบ้านจะนำขนมจีนมาถวายพระ เมื่อพระฉันเสร็จ ผู้มาร่วมงานก็จะร่วมรับประทานอาหาร คือ ขนมจีนร่วมกัน ในภาคบ่ายจะมีกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ เป็นการสนุกสนาน เช่น ชักกะเย่อ แหย่ชิงรู ชนวัว ตีไก่ เล่นไฟ จะจัดเทศกาลประจำปี มีภาพยนตร์ หนังสติ๊ก และการแสดงอื่น ๆ ในภาคกลางคืนด้วย

4) **ประเพณีลากพระ** ลากพระหรือชักพระ จะกระทำหลังจากวันมหาปวารณา หรือวันออกพรรษา 1 วัน คือ ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พุทธศาสนิกชนจะพร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือรถหรือล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามถนนไปรวมกัน ณ จุดที่นัดหมายอาจจะเป็นวัดใดวัดหนึ่งหรือสถานที่ที่ผู้จัดงานกำหนดให้ รถหรือ

ลื้อเลื่อนนั้น ชาวบ้านเรียกว่า เรือพระ ปกติจะตกแต่งเป็นรูปเรือ โดยใช้คนลากเชือกเป็น 2 สาย บนเรือพระจะมีคนตีโพน การตีโพนนั้นเพื่อปลุกใจให้ชาวบ้านกระตือรือร้นมาร่วมพิธีลากพระ และเรียกให้ชาวบ้านที่อยู่แนวแถวถนนได้มาร่วมพิธีเท่าที่มีเวลา อาจจะเพียงช่วงระยะทาง 10-20 เมตร และร่วมพิธีลากพระ โดยชาวบ้านจะนำมาถวายพระสงฆ์ที่มาพร้อมกับเรือพระ หรือพระสงฆ์ที่ชาวบ้านนิมนต์มาเพื่อร่วมงานลากพระ เพื่อพระฉันเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะร่วมรับประทานอาหาร และร่วมรับประทานอาหาร และร่วมกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานและความสามัคคี กิจกรรมที่จัดงานในงานประเพณีลากพระ ได้แก่ การประกวดเรือพระ การแข่งขันตีโพนหรือกลองใหญ่ แข่งขัน ชักคัมแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

5) **ประเพณีกินกวน** หมายถึง การไหว้วานให้เพื่อนบ้านมาช่วยกันลงแรงทำงาน อย่างไม่อย่างหนึ่ง เพื่อให้งานหนักหรืองานเร่งด่วนสำเร็จลุล่วงทันการ โดยผู้ที่ร่วมลงแรงไม่คิดค่าแรง งานบางอย่างอาจผลัดเปลี่ยนช่วยกันกันทำเป็นบ้าน ๆ ไป เช่นเดียวกับทางภาคกลางที่เรียกว่า ลงแขก การไหว้วานใช้วิธีบอกกล่าวกันด้วยวาจา ผู้ไหว้วานอาจจะไปบอกกับตัวเองหรือมอบหมายให้คนอื่นไปบอกแทน จึงเรียกว่า ออกปาก และถือเป็นประเพณีที่เจ้าภาพจะต้องเลี้ยงอาหารผู้มาร่วมลงแรง ผู้ที่ไปร่วมจึงมักใช้คำว่า ไปกินวาน ปัจจุบันนี้ ประเพณีกำลังสูญหายไปเนื่องจากมีเครื่องกล มาทำหน้าที่แทน

### ประเพณีของชาวไทยมุสลิม

1) **มาแกปูโละ** “มาแกปูโละ” เป็นภาษาท้องถิ่น แปลว่า “กินเหนียว” ประเพณีการกินเหนียวของชาวไทยมุสลิม จะใช้ในหลายโอกาส เช่น แต่งงาน และเข้าสู่ันต์ คำว่า “กินเหนียว” มิใช่ว่าเจ้าของจะบริการอาหารเฉพาะข้าวเหนียวเท่านั้น แต่เป็นการเลี้ยงอาหารธรรมดาทั่วไปนั่นเอง

2) **การเข้าสู่ันต์** เป็นหลักการของอิสลาม อันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องความสะอาด คือ การขลิบผิวหนังหุ้มส่วนปลายอวัยวะเพศชาย หรือเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “มาโชะยาวิ” ซึ่งจะกระทำแก่เด็กชายที่มีอายุระหว่าง 2-10 ปี ส่วนการจัดเลี้ยงอาหารในวันเข้าสู่ันต์ ถือว่าเป็นประเพณีอย่างหนึ่ง

3) **วันฮารีรายออิดิลฟิตรี** หรือที่เรียกว่า วันฮารีรายอ เป็นวันรื่นเริงเนื่องจากการสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เป็นการกลับเข้าสู่สภาพเดิม คือ สภาพที่ไม่ต้องอดอาหาร ไม่ต้องอดน้ำ ฯลฯ วันอิดิลฟิตรี ตรงกับวันที่หนึ่งของเดือนเซาวัล ซึ่งเป็นเดือนที่ 10 ทางจันทรคติ และทางราชการกำหนดให้เป็นวันหยุดราชการใน 4 จังหวัดภาคใต้ (ยกเว้นสงขลา 1 วัน)

4) **วันฮารีรายออฎีลอตฮา** หรือที่เรียกกันว่า วันฮารีรายอฮัจญ์ หมายถึง วันรื่นเริงเนื่องในวันเชือดสัตว์พลีเป็นการบริจาคอาหารแก่คนยากจนและประชาชนทั่วไป ตรงกับวันที่ 10

ของเดือนซุลฮิจญะ เป็นเวลาเดียวกับกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะของมุสลิมทั่วโลก ดังนั้นชาวไทยมุสลิมจึงนิยมเรียกวันตรุษนี้ว่า วันอีดใหญ่

5) **วันเมาลิด** เมาลิด เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า เกิด ที่เกิด หรือวันเกิด ซึ่งหมายถึงวันสมภพของนบีมุฮัมมัด ตรงกับวันที่ 12 ของเดือนรอนฮุลอวาล หรือเดือนที่ 3 ตามปฏิทินอาหรับ วันเมาลิดยังเป็นการรำลึกถึงวันที่ท่านลี้ภัยจากนครเมกกะไปนครมาดีนะห์ และเป็นวันมรณกรรมของท่านอีกด้วย กิจกรรมต่างๆ ในวันเมาลิด ได้แก่ การอัญเชิญคัมภีร์อัล-กุรอาน การแสดงปาฐกถาธรรม การแสดงนิทรรศการ การเลี้ยงอาหาร ฯลฯ

6) **วันอาซุรอ อาซุรอ** เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า วันที่ 10 ของเดือนมุฮัรรออม ซึ่งเป็นเดือนทางศักราชของอิสลาม ในสมัยที่ท่านนบีนุส ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ยังความเสียหายแก่ทรัพย์สินไร่นาของประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดการขาดอาหารบริโภค จึงประกาศให้ผู้ที่มิสิ่งของที่เหลือพอจะรับประทานได้ ให้เอามากองรวมกัน เนื่องจากต่างคนต่างมีของคนละอย่างไม่เหมือนกัน ในสมัยท่าน นบีมุฮัมมัด (ศ็อล) ได้เกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันขณะที่กองทัพของท่านกลับจากการรบที่บาศร์ ปรากฏว่าทหารมีอาหารไม่พอกิน ท่านนบี จึงใช้วิธีการของท่านนบีนุส โดยทุกคนเอาข้าวของที่รับประทานได้มากวนเข้าด้วยกันแล้วแบ่งกันรับประทานในหมู่ทหาร

### ข้อมูลศักยภาพของหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมาเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานครอบคลุมตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน บุคลากรในสังกัดมีวุฒิการศึกษาที่หลากหลาย สาขาวิชา บุคลากรมีความรัก ความสามัคคี เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เช่น การไหว้ทักทายของไทยพุทธ การสละมของไทยมุสลิม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทำงานเชิงบูรณาการได้ดี สามารถสังสมทักษะการทำงานแบบมีส่วนร่วมมีฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น แผนชุมชน รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน (VDR) ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2ค ข้อมูลกลุ่มอาชีพ ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ข้อมูลผู้นำ กลุ่ม องค์กร และเครือข่าย เป็นต้น มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตข้าราชการพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมาที่สามารถให้บริการเงินกู้และสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่เป็นสมาชิกได้ และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมามีสถานที่ทำงานที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการทำงานได้ดี

การดำเนินงานของหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา สามารถแยกประเด็นปัญหาอุปสรรค สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ตามตาราง ดังนี้

| ปัญหา อุปสรรค  | สาเหตุ   | แนวทางแก้ไข  |
|--|--|--|
| <b>ด้านบุคลากร</b><br>1. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา<br>ยังขาดอัตราพัฒนากรต่อจำนวนตำบล<br>โดยประมาณ 19 อัตรา | พัฒนาการมีการโยกย้าย โอน<br>ช่วยราชการนอกพื้นที่ แต่<br>ไม่บรรจุอัตราพัฒนากรมา<br>ทดแทน  | 1. เกลี่ยอัตรากำลังในพื้นที่<br>2. ขอรับการสนับสนุน<br>อัตราพัฒนากรจากกรมฯ   |
| 2. พัฒนาการรุ่นใหม่ขาดทักษะในการจัดตั้ง<br>กลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต                                     | การถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง<br>การจัดตั้งกลุ่มขาดความ<br>ต่อเนื่อง   | 1. ส่งเสริมให้เข้าหลักสูตร<br>การฝึกอบรมเกี่ยวกับการ<br>จัดตั้งกลุ่ม<br>2. ใช้วิธีการ Coaching<br>และแบบฝึกสอนน้อง   |
| 3. ลงพื้นที่แต่ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้นำ<br>และมวลชนลดน้อยลง   | 1. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร<br>เช่น โทรศัพท์มือถือ ส่งผล<br>ให้พัฒนากรลงพื้นที่น้อย<br>2. ปัญหาสถานการณ์ความ<br>ไม่สงบในพื้นที่<br>3. มุ่งเน้นงานการรายงาน<br>หรืองานเอกสารมากเกินไป | ส่งเสริมสนับสนุนให้<br>เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนใช้<br>กระบวนการพัฒนาชุมชน<br>ในการทำงาน   |
| 4. พัฒนาการรุ่นใหม่ขาดทักษะด้าน IT   | ขาดการพัฒนาตนเองให้ทัน<br>กับการเปลี่ยนแปลงด้าน IT   | สนับสนุนการทำงานเป็น<br>ทีม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้<br>ระหว่างกันให้มากขึ้น  |
| 5. บุคลากรบางคนขาดขวัญและกำลังใจใน<br>การปฏิบัติงาน  | ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เข้า<br>อบรมในหลักสูตรที่<br>เหมาะสม รวมถึงการแต่งตั้ง<br>ให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น  | 1. สนับสนุนให้บุคลากร<br>ได้รับความคัดเลือกเข้าอบรมใน<br>หลักสูตรของกรมฯ และ<br>หน่วยงานอื่น<br>2. การแต่งตั้งในตำแหน่ง<br>ที่สูงขึ้นควรคำนึงถึง<br>บุคลากรในระดับอาวุโส |



| ปัญหา อุปสรรค   | สาเหตุ  | แนวทางแก้ไข  |
|---|---|--|
| <b>ด้านวัสดุอุปกรณ์</b><br>วัสดุอุปกรณ์ด้าน IT ไม่เพียงพอ และไม่เสถียร                        | อายุการใช้งานนาน ขาดการดูแล บำรุงรักษา  | ฝึกอบรมบุคลากรในการใช้และดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ด้าน IT                                |
| <b>ด้านงบประมาณ</b><br>งบประมาณน้อยไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย                       | 1. งบประมาณตามยุทธศาสตร์กรมฯ มีน้อย<br>2. ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัด/กลุ่มจังหวัด | 1. ประสานงบประมาณจากหน่วยงานภาคีโดยใช้แผนชุมชนทุกระดับ<br>2. ขอรับการสนับสนุนจากกรมฯ |
| <b>ด้านภารกิจหน้าที่/งาน</b><br>ได้รับมอบหมายงานที่นอกเหนือจากภารกิจของกรมฯ มาก               | มีภารกิจในพื้นที่พิเศษ จาก สอ.บต. จังหวัด กลุ่มจังหวัด และนโยบายพิเศษของ รชต.                 | บูรณาการแผนปฏิบัติการ ทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น                                  |
| <b>ด้านผู้นำ/กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย</b><br>ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการได้อย่างเต็มที่ | 1. ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่<br>2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและครอบครัว                       | ส่งเสริมให้มีผู้นำรุ่นใหม่ เน้นการแก้ปัญหาโดยชุมชนจัดการ                             |

## การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

### จุดแข็ง (Strength)

- 1) บุคลากรในองค์กรมีวัฒนธรรมองค์กรแบบพี่น้อง เป็นกันเอง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
- 2) บุคลากรสามารถเข้าถึงชุมชน มีการฝึกทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ เพราะมีหลักการพัฒนาชุมชน มีความจริงใจในการปฏิบัติงานกับคนในพื้นที่
- 3) ความรู้และความสามารถของบุคลากรมีหลากหลาย เช่น รัฐศาสตร์ เกษตร เป็นต้น รวมถึงมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น E- Learning
- 4) บุคลากรได้รับการยอมรับจากภาคีพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามโครงการพนม. โครงการ พนพ. เป็นต้น รวมถึงมีเครือข่ายในมือ เช่น สตรี เยาวชน เป็นต้น

### จุดอ่อน (Weakness)

- 1) บุคลากรบางส่วนขาดทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงาน
  - ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ IT
  - ทักษะการจัดการฐานข้อมูลทั้ง MIS, GIS
  - ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาการ (งานเด็ก เยาวชน สตรี กลุ่มออมทรัพย์ฯ)
  - ทักษะเป็นวิทยากรกระบวนการ
  - ทักษะการทำงานในพื้นที่และการทำงานกับชาวบ้าน
- 2) มุ่งเน้นงานรายงาน งานเอกสารมากเกินไป
- 3) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมกับปริมาณคน 51 คน : 75 ตำบล
- 4) การสื่อสาร และการถ่ายทอดในองค์กรสู่เป้าหมายสุดท้ายไม่ชัดเจนเท่าที่ควร
- 5) นักวิชาการไม่สามารถให้การสนับสนุนด้านวิชาการในพื้นที่ได้ทุกอย่าง

### โอกาส (Opportunity)

- 1) กระแสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นการเสริมแรงบวกในการทำงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น
- 2) สถานการณ์ความไม่สงบทำให้เกิดความร่วมมือของทีมงาน (ภาคี) ระดับตำบล อำเภอ และได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

- 3) นโยบายรัฐบาลทำให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น โครงการตามงบประมาณไทยเข้มแข็ง โครงการจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เป็นต้น
- 4) กรมการพัฒนาชุมชนจัดสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่ปกติอื่น ๆ ทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจเพิ่มมากขึ้น
- 5) เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

#### **ภัยคุกคาม (Threats)**

- 1) สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้การทำงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่มีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น
- 2) ภารกิจของพัฒนากรมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

**ประวัติผู้เขียน**

|   |                                     |                     |  |
|---|-------------------------------------|---------------------|--|
| ชื่อ สกุล                               | นายมะนาวี เจะเตะ                    |                     |  |
| รหัสประจำตัวนักศึกษา                    | 5210521572                          |                     |  |
| วุฒิการศึกษา                            |                                     |                     |  |
| วุฒิ                                    | ชื่อสถาบัน                          | ปีที่สำเร็จการศึกษา |  |
| บริหารธุรกิจบัณฑิต<br>(การจัดการทั่วไป) | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช       | 2537                |  |
| ตำแหน่งสถานที่ทำงาน                     |                                     |                     |  |
| นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ              | สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา |                     |  |